

ἔάν ὁ διοικητὴς τῶν πραγμάτων τοῦ ἐγγυη-
τοῦ Ἐνηγγυησάμεν ἐγὼ Πρῶτον παρὰ Σεκοῦνδου δανεισά-
μενον. ἄποτος ἐμοῦ τὴν ἐμὴν διώκησεν οὐσίαν Τίτιος διὰ
τὴν πρὸς ἐμὲ φιλίαν. ἔωρακώς Τίτιος, ἀγανακτεῖν Σεκοῦνδον
διὰ τὸ μὴ ἀπολαμβάνειν τὸ χρέος, βουλομένος κα... (1)
καὶ Πρῶτον δὲ τὸν δανεισάμενον ἀπαλλάξει τοῦ χρέους, κατέ-
βαλε ἐπὶ Σεκοῦνδον χρησιμότητος σκοπῶ τὸ δανεισθέν. ἔξει
με Τίτιος ἔνοχον τῇ νεγοτιόρουν γεστόρουν, οὐδεμιᾶς οὐσίας
διαφοράς, πότερον κύριον ἤγησάμεν τὸ γεγονός, ἢ οὐ. ἐγὼ
δὲ ὅσον ἀβιτεύσας τὸ γεγεννημένον, καὶ πρὶν ἢ καταβάλλω Τι-
τίῳ τῆς ἐμῆς περιουσίας τῷ διοικητῇ τὸ χρέος, κινήσω κατὰ
Πρῶτον τὴν μανδάτι.

Κυρίλλ. Εἰ ὡς γεγότιον χειρίζων τοῦ ἐγγυητοῦ καταβάλλω
τῷ δανειστῇ, νεγοτιόρουν γεστόρουν, κἂν μὴ ὅσον ἀβιτεύσῃ·
αὐτὸς δὲ, ἢ μὴ ὅσον ἀβιτεύσῃ, κινεῖ μανδάτι, καὶ πρὶν ἢ
ἐναχθῇ ὑπ' ἐμοῦ.

† Τοῦτο κατὰ τὸ πάλαι κρατοῦν· σήμερον γὰρ οὐκ ἐνά-
γεται ὁ ἐγγυητὴς πρὸ τοῦ ἐναγομένου. [Sch. h. II. 189.]

κἂν μὴ δεκτὸν ἠγάθηται τοῦτο] Τοῦ Ἐναντιοφαν.
Τὸ γὰρ χρησίμως προαχθὲν ἀνυγκάζεται δεκτὸν ἠγείσθαι,
ὡς βιβ. γ. τι. ε. διγ. η. ἐγὼ δὲ διγ. λη. τοῦ αὐτοῦ τι.
ὅτι καὶ ὑπὲρ ἀγροῦντος καὶ ἀκότος καταβάλλων τις ἐλευθεροῖ
αὐτόν.

Ἐάν ὁ ἐγγυησάμενος οἶτον καταβάλλῃ Ἄφρον, ἢ
πλέον τῆς τιμῆς τοῦ καταβληθέντος πράγματος ἐξ
ἀνάγκης τοῦ καταβαλεῖν δαπανήσῃ, λαμβάνει αὐτὸ
ὡς περ ἐάν^{υ)} δοῦλον καταβάλλῃ, καὶ ἀποδάνῃ, ἢ ὀλί-
γου γένηται τιμῆματος, νοσήσας ἢ πλημμελήσας.

ἔάν ὁ ἐγγυησάμενος οἶτον] Ἐγγυησάμενός τινα ἐπὶ
χρεῖ οἶτον γενικῶς ἐποφειλούμενον, εἴτα οὐκ ἔχων ἕτερον οἶτον
καταβαλεῖν, Ἀφρικὸν κατέβαλεν, ἢ ἐξ ἀνάγκης τοῦ καταβαλεῖν
πλέον ἐδαπανήσῃ, ἢ περ ἐστὶν τὸ ἀληθὲς τοῦ καταβληθέντος
τιμῆμα. τυχὸν γὰρ ἐποφείλων ἐκ τῆς ἐγγυῆς οἶτον Ἀφρικόν,
εἴτι τοῦτον συνελανόμενος ἀποδοῦναι, οὐκ ἔχων δὲ πρὸς τὸ
παρὸν, ἠναγκάσθη ἀγοράσαι τοιοῦτον οἶτον νομίσιμων ἰ.,
καὶ περὶ τὴν μετακομιδὴν ἕτερα τὸσαῦτα δαπανήσῃ, ὥστε
μυνημένον τοῦ τιμῆματος καὶ τῆς δαπάνης συναγεῖν, ἀνῆλω-
κέναι με πλείονα τῆς τοῦ καταβληθέντος διατιμῆσεως. εἰ δὲ
καὶ οἰκίτης ἢ ὁ χρεωστούμενος, καὶ ἀγοράσας τοῦτον προφάσει
τῆς ἐγγυῆς κατέβαλον, ἐτελευτήσῃ δὲ οὗτος ἢ καὶ ἠχρησώθη
ἀπὸ νόσου, ἢ καὶ ἐξ οἰκείου ἀμαρτήματος (τυχὸν γὰρ κλέψας
ποιεῖ κατὰ τὸν δεσπότην τὴν νοσήσαν ἐπὶ ἰ. νομίσιμων, αὐ-
τὸς ἄσιος ὢν κ. ὥστε ἢ ἀχρησώθηται αὐτόν, ἢ διὰ τὴν νοσή-
σαν τὴν αὐτοῦ διατιμῆσιν ἐλαττωθῆναι.) εἰ καὶ εἰς ἐλάχιστον
περιστῆ τιμῆμα ἢ καὶ εἰς οὐδὲν, ἐν ᾧ ἐτελευτήσῃ, δύναται
οὐδὲν ἧτιον κινεῖν τὴν μανδάτι, τὴν ἐκ τῆς καταβολῆς προ-
φάσει τῆς ἐγγυῆς ὑπ' ἐμοῦ γενομένης δαπάνης ἀπαιτῶν.

καταβάλλῃ Ἄφρον] Ἴαν καλὸν οἶτον ἀντὶ κικῶ ἐξ
ἀνάγκης καταβάλλῃ ὁ ἐγγυητὴς, ἢ δαπανήσῃ τι πλέον, ἢ τὸ
καταβληθὲν ὑπ' αὐτοῦ χεῖρον γένηται, κινεῖ μανδάτι.

Τοῦ Ἄφρον. Εἰ γὰρ μὴ ἐξ ἀνάγκης τὸν Ἄφρον δέδωκα,
οὐκ ἐλάμβανον αὐτόν· ἐστὶν γὰρ, αὐτόν οἰονδήποτε δοῦναι, ὡς
διγ. νβ. ὁ δὲ Ἄφρος κικῶς ἐστίν. μέμνηται δὲ αὐτοῦ βιβ. με.
τι. α. διγ. οδ. σε.

Στεφάνου. † Τυχόν^{υ)} γὰρ μὴ εὐπροσήσας ἕτερον οἶτον,
ἠναγκάσθη Ἄφρον καταβαλεῖν. οἶτω νοήσον, ἵνα μὴ ἐναν-
τιώθῃ τὸ νά. διγ. ω). [Sch. i. II. 189.]

λαμβάνει αὐτὸ] * Λεῖ γὰρ τῷ κικῶ τῆς καταβολῆς
προσέχειν (ζητεῖ κεφ. λζ. τούτου τοῦ βιβ.) ἐπὶ τῶν κοιτρα-
ρίων καλῆ πίστι, ὡς περ τῷ κικῶ τῆς πύθου ἐπὶ τῶν διο-
ρέτων, ὡς βιβ. ιγ. τι. α. κεφ. γ. θεμ. γ. τοῦτο γὰρ
ἐμφανίζεται ἐκεῖθεν ὡς ἀπὸ τῆς εὐνοίας.

νά. Ἰαβολ. x) Εἰ καὶ κατὰ ἄγνοιαν πρὸ τῆς προ-
θεσμίας καταβάλλῃ ὁ ἐγγυητὴς, οὐτε ἀναλαμβάνει,

1) si is, qui negotia fideiussoris gerebat] Pro Primo, qui a Secundo mutuum pecuniam sumserat, fideiussor extiti. Absente me bona mea Titius propter amicitiam, quae ei mecum intercessit, administravit. Titius, cum animadverteret, Secundum moleste ferre, quod debitum non sit consecutus, et me et Primum debitorem debito liberare vellet, Secundo utilitatis ratione pecuniam creditam solvit. Titio negotiorum gestorum actione tenebor, cum nihil intersit, utrum id, quod factum est, ratum habuerim, neene. Ego vero, simulac ratum habuerim id, quod factum est, et priusquam Titio, bonorum meorum procuratori, debitum solvero, cum Primo mandati agam.

Cyrilli. Si negotia fideiussoris gerens creditori sol-
vero, negotiorum gestorum ago, licet fideiussor ratum non habuerit: ipse autem, simulac ratum habuerit, mandati aget, et priusquam a me conventus sit.

Hoc secundum id, quod olim obtinebat: hodie enim fideiussor ante reum non convenitur.

2) licet hoc ratum non habuerit] Enantio-
phanis. Nam quod utiliter gestum est, ratum habere cogitur, ut lib. 3. tit. 5. dig. 8. Didicisti autem dig. 38. eiusdem tituli, etiamsi quis pro ignorante et invito sol-
verit, tamen eum liberari.

Si fideiussor frumenti nomine³⁾ Africum sol-
vit⁴⁾, aut plus, quam est pretium solutae rei, ex
necessitate solvendi impendit, id consequitur⁵⁾: quem-
admodum si servum solvit, et is decessit, aut vilioris
pretii factus est, quod morbo teneatur aut flagitium
admisit.

3) si fideiussor frumenti nomine] Qui pro aliquo frumenti in genere debiti nomine fideiussor extitit, cum aliud frumentum solvere non posset. Africum solvit, aut ex necessitate solvendi plus impendit, quam verum est rei solutae pretium. Puta, cum ex fideiussione frumentum Africum deberem, deinde ut id darem, interpellatus, cum copiam eius praesenti tempore non haberem, eiusmodi frumentum decem aureis emere et in transportandum illud eandem summam impendere coactus sum, ita ut pretio et impensis computatis certum sit, me plus, quam est pretium rei solutae, impendisse. Sed et si servus debebatur, egoque eum emi et ex causa fideiussoria solvi, is autem decessit, aut morbo aut flagitio suo inutilis factus est: (puta furto commisso effecit, ut contra dominum noxalis actio decem aureorum competeret, cum ipse viginti aureis dignus esset, ita ut inutilis fieret, aut propter noxalem actionem pretium eius minueretur:) licet is ad minimum pretium aut ad nullum redactus sit, si decessit, possum nihilo secius mandati agere, ut impensas in solutionem ex causa fideiussoria factam erogatas consequar.

4) Africum solvit] Si fideiussor bonum frumen-
tum pro vili ex necessitate solvit, aut plus impendit, aut res ab eo soluta deterior facta est, agit mandati.

Anonymi. Nam si non ex necessitate Africum fru-
mentum dedi, illud non recipiam: nam quaecumque frumentum dare licebat, ut dig. 52. Africum autem fru-
mentum optimum est. Mentionem facit eius lib. 45. tit. 1. dig. 74. 75.

Stephani. Fortasse enim, cum copiam alius frumenti non haberet, Africum solvere coactus est. Ita hoc intelli-
ge, ne dig. 51. obstare videatur.

5) id consequitur] Nam in iudiciis bonae fidei contrariis tempus solutionis spectandum est (quaere cap. 37. huius libri) quemadmodum in directis tempus rei iudicatae, ut lib. 13. tit. 1. cap. 3. them. 13. Nam hoc inde ostenditur quasi ex humanitate.

LI. Iavolen. Quamvis per ignorantiam¹⁾ ante
diem²⁾ pecuniam fideiussor solverit, neque repetit³⁾,
L. 51. D. eod.

t) Videtur supplendum καὶ ἐμὲ. u) ἐλ Cod. Coisl. Fabr. ἐάν. v) Idem scholium habet Fabr. lit. i. T. II. p. 189. non praefixo Stephani nomine. w) Fabr. νβ. κεφάλαιον. x) Ἰαβολ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr.

οὐτε τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν πρὸ τῆς ἡμέρας ἔχει κατὰ τοῦ ἐναγομένου.

κατὰ ἀγνοίαν] Ὁ ἐγγυητὴς ἐν δέμῳ ἐγγυησίαιμος, εἴτα πρὸ τῆς ἡμέρας καταβαλὼν, εἰ καὶ κατὰ πλῆρη ἐποίησε τοῦτο, οὐ δυνήσεται οὐδὲ κατὰ δανειστοῦ τὸν ἰνδέβιτον κινεῖν κοινδικτικὸν ἐπὶ ἡρεπιτελιῶν τῶν δεδομένων, οὐδὲ τὴν μανδάτι κατὰ τοῦ ἐγγυηθέντος, πρὶν ἢ προθεσμία πληρωθῆ.

Τοῦ ἄνων. Γενικῶς γὰρ ὁ ἐν δέμῳ δεβίτωρ πρὸ τῆς ἡμέρας καταβαλὼν οὐ ἡρεπιτελεῖται, ὡς βιβ. ιβ'. tit. 5. dig. 9. θεμ. 1.

πρὸ τῆς προθεσμίας] Ἐγὼς γὰρ ἐν τῷ ἰνδέβιτῳ κοινδικτικῶ, ὅτι τὸ ἐν δέμῳ χρόνος πρὸ τῆς ἡμέρας καταβληθὲν οὐ ἡρεπιτελεῖται.

οὐτε ἀναλαμβάνει] Τοῦ Νομοφύλακος. Ἐτερόν ἐστιν, εἰ ὑπὸ αἴρεσιν ἡγγυησάτο.

* Γίνωσκε, ὅτι τὸ ὑπὸ ἡμέραν χρόνος καταβληθὲν οὐ ἡρεπιτελεῖται, ὡς βιβ. κδ'. tit. 5. κεφ. 1. ὁμοίως καὶ τὸ ὑπὸ αἴρεσιν ἐξουσίαν πάντως, ὡς καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβ. κεφ. η'. τὸ δὲ ὑπὸ αἴρεσιν ἀπλῶς χρεωστούμενον πρὸ τῆς αἴρεσως καταβληθὲν ἡρεπιτελεῖται. κεφ. αὐτοῦ ις'. τί δὲ ἐστὶν τὸ ὑπὸ αἴρεσιν ἐξουσίαν πάντως; τοῦτέστιν, ὅτε οὕτως ἐπὶ τις ὁμολογῶ... ἐὰν τελευτήσῃ· αὕτη γὰρ ἡ αἴρεσις εἴκοι τῷ ὑπὸ ἡμέραν χρόνῳ ἐξ ἀπαντος μέλλει ἐξελεθῆναι. ἀλλὰ καὶ εἰς δῆλον καιρὸν ἢ περὶ δῆλον καιροῦ γενομένου τοῦ συμφώνου, χωρὰν οὐκ ἔχει ἢ ἀνάδοις, ὡς κεφ. νς'. αὐτοῦ. πλὴν ἀναγνωσθῆ καὶ τὸ κδ'. κεφ. τοῦ β'. tit. τοῦ ι'. βιβ. ἐν αὐτῷ γὰρ διδάσκει ὁ Λομοπολίτης, ἐν τῇ παραγραφῇ, πῶς ἔξει τὴν ἀγωγὴν ὁ καταβαλὼν, πάντως οὐκ ἀγνοίᾳ νόμου, ἀλλὰ φη...

L. 52. νβ'. Ἰδεμ. γ) Ὁ ὁμολογῶν σῆτον καὶ μὴ προστιθεὶς καλὸν, οἰονδήποτε διδοὺς ἐλευθεροῦται. ὁ ἐγγυητὴς οὖν²⁾ αὐτοῦ εἰ καὶ^{α)} καλὸν παροσχη, οὐκ ἀπαιτεῖ, εἰ μὴ ὅν αὐτὸς^{β)} διδοὺς ἡλευθεροῦτο.

ὁ ὁμολογῶν σῆτον] Ἐπρωτόησέ με Πρῶτος. ὁμολογῶ, δίδου με τούτῳ σῆτον, μὴ προσθεῖς κάλλιστον σῆτον. δέδωκα Τίτιον ἐγγυητὴν. ἴσμεν δὲ, ὡς, ἠνίκα γένος ἐμφέρεται τῇ ἐπερωτήσῃ, ὁ ἐναγομένος ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ὅποιον βούλεται καταβαλεῖν. δυνάμενος τοίνυν ὁ ἐγγυητὴς τὸν οἰονδήποτε σῆτον καταβαλὼν ἐαυτὸν καμὲ ἐλευθεροῦν, τὸν κάλλιστον δέδωκε. κινούτος τοίνυν τούτου κατ' ἐμοῦ τὴν μανδάτι, εἰ ἐτόμως ἔχω τῷ ἐγγυητῇ τοιοῦτον δούναί σῆτον, οἷον τῷ κρεδίτωρ καταβαλὼν ἡλευθεροῦμαι, ὁ δὲ ἐγγυητὴς ὁμοίον τῷ ὑπ' αὐτοῦ δεδομένῳ, τοῦτέστιν, κάλλιστον ἀπαιτεῖ διὰ τῆς μανδάτι ἡμοῦ τοῦ κοινδικτικίου τοῦ γενικοῦ, ὃν ἀντὶ πάσης ἀγωγῆς εἰρηάζομεν κινεῖσθαι, ἐκβληθήσεται τῇ τοῦ δόλου παραγραφῇ.

Ἐτερόν ἐστὶν ἐπὶ ληγάτου· ἐνταῦθα γὰρ τὴν ἐπιλογὴν ὁ ληγατικός ἔχει· εἰ γὰρ ὁ τεστάτωρ εἶπεν, ληγατεύω τῷ δεῖν ἓνα ταχρον, τὴν ἐπιλογὴν ὁ ληγατικός ἔχει· ἐστὶ γὰρ ἡ πρόληψις ὑπὲρ αὐτοῦ, εἰ μὴ φανερώς δεχθῆ· τὸ ἐναντίον βουληθεῖς ὁ διαθεμένος, διὰ τὸν κανόνα, ὅς φησιν· ἐπὶ τῶν διαθηκῶν πλατύτερον ἐρμηνευτέον τὴν τοῦ διαθεμένου γνώμην, εἰ μὴ τὸ ἐναντίον ἡβουλήθη ὁ διαθεμέμος.

οἰονδήποτε διδοὺς ἐλευθεροῦται] * Γίνωσκε, ὅτι ὁ μὲν ληγατικός ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ὡς βιβ. μδ'. tit. α'. κεφ. ρς'. θεμ. γ'. ἐπὶ δὲ τῶν ἐπερωτήσεων ὁ ἐπερωτηθεῖς, ὡς τὸ παρὸν ἐμφανεῖ κεφάλ. καὶ βιβ. μγ'. tit. α'. κεφ. κ'. διὰ τί δὲ ὁ μὲν ἐπερωτῶν οὐκ ἔχει τὴν ἐπιλογὴν, ὁ δὲ ληγατικός ἔχει; διότι ὁ ἐπερωτῶν τάξιν ἐνάγοντος ἀναμφιλέκτως ἔχει, θάλλονται καὶ μάλλον οἱ ἐναγομένοι, ἢ περὶ οἱ ἐνάγοντες, ὡς κεφ. ρκ'. τοῦ γ'. tit. τοῦ β'. βιβ. ἐπὶ δὲ τῶν διαθηκῶν πλατύτερον ἐρμηνευόμεν τὴν τοῦ διαθεμένου γνώμην, τοῦτέστιν φιλαγαθώτερον, ὡς κεφ. ιβ'. τοῦ αὐτοῦ tit. καὶ βιβ. καὶ διὰ τοῦτο ὁ ληγατικός ἔχει τὴν ἐπιλογὴν. φησὶν δὲ καὶ τὸ δ'. θεμ. τοῦ ιβ'. κεφ. τοῦ η'. tit. τοῦ ις'. βιβ. τὰς τῶν τελευτώνων γνώμας οὐ δεῖ στενωῖς ἐρμηνεῖν.

εἰ μὴ ὅν αὐτὸς διδοὺς] † Μη^{α)} ἐναντιωθῆ σοι τὸ εἰρηάζομεν ἐν τῷ ν'. dig. α) εἶπον γὰρ σοι ἐκεῖ, ὅτι ὁ ἐγγυητὴς

neque mandati actionem ante diem adversus reum habet.

1) per ignorantiam] Fideiussor, qui in diem fideiussit, et postea ante diem solvit, licet per errorem hoc fecerit, tamen neque adversus creditorem conditione indebiti experiri poterit, ut recuperet ea, quae dedit, neque mandati cum reo agere, antequam dies venerit.

Anonymi. In universum enim in diem debitor ante diem solum non repetit, ut lib. 12. tit. 6. dig. 9. them. 10.

2) ante diem] Nam tit. de conditione indebiti didicisti, in diem debitum ante diem solum non repeti.

3) neque repetit] Nomophylacis. Aliud est, si sub conditione fideiussit.

Scias, in diem debitum solum non repeti, ut lib. 24. tit. 6. cap. 10. Idem iuris est in eo, quod debetur sub conditione, quae omnimodo extitura est, ut eiusdem libri et tit. cap. 18. Quod autem simpliciter sub conditione debetur, si antequam conditio extiterit, solum sit, repetitur, ut cap. 16. ibidem. Quid autem est, sub conditione, quae omnimodo extitura est? Hoc est, cum quis dixerit: Spondeo, ... si moriar: haec enim conditio in diem debito similis est: nam omnimodo extitura est. Sed et si in certum tempus vel de certo tempore pactum in diem sit, repetitio locum non habet, ut cap. 56. ibidem. Ceterum lege et cap. 24. tit. 2. lib. 10. ubi Hermodopolita in adnotatione docet, quomodo actionem habiturus sit is, qui solvit, omnimodo non ignorantia iuris, sed

LII. Idem. Qui frumentum spondet¹⁾, nec adiiicit bonum, quodlibet frumentum dando liberatur²⁾. Fideiussor igitur eius, licet bonum dederit, non aliud a reo petit, quam quod dando ipse³⁾ liberari potuit.

1) qui frumentum spondet] Primus a me stipulatus est. Spondeo, me ei frumentum dare, nec adiiicio, optimum. Titium fideiussorem dedi. Scimus autem, cum genus in stipulationem deducatur, in arbitrio rei esse, quale solve re velit. Fideiussor igitur, cum quaecunque frumentum dando se ipsum meque liberare posset, optimum frumentum dedit. Si fideiussor mecum mandati agit, egoque ei tale frumentum dare paratus sum, quale creditor solvendo liberarer, fideiussor autem frumentum simile ei, quod ipse dedit, id est, optimum mandati actione sive conditione generali, quam loco omnis actionis institui diximus, petit, doli exceptione submovebitur.

Aliud est in legato: nam hic quoque legatarius optionem habet: nam si testator dixit, illi bovem lego, legatarius habet optionem: praesumptio enim pro eo est, nisi manifeste probetur, contrarium voluisse testatorem, propter regulam dicentem: In testamentis latius interpretanda est testatoris voluntas, nisi testator contrarium voluerit.

2) quodlibet frumentum dando liberatur] Scias, legatarium quidem habere electionem, ut lib. 44. tit. 1. cap. 107. them. 3. in stipulationibus autem promissorem, ut praesens caput ostendit, et lib. 43. tit. 1. cap. 30. Cur autem stipulator electionem non habet, habet vero legatarius? Ideo quod stipulator haud dubie vicem actoris obtinet, reorum conditio favorabilior est, quam actorum, ut cap. 125. tit. 3. lib. 2. In testamentis latius, id est, benignius testatoris voluntatem interpretamur, ut cap. 12. eiusdem tit. et lib. ideoque legatarius electionem habet. Ait quoque them. 4. cap. 12. tit. 8. lib. 16. voluntates morientium non stricte nos interpretari debere.

3) quam quod dando ipse] Ne obstare credas, quod dig. 50. dicitur. Ibi enim te docui, fideiussorem

γ) Ἰδεμ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. Legitur hoc cap. in Syn. p. 114. α) εἰ καὶ deest in Syn. β) αὐτὸς deest in Syn. p. 189. sq. δ) Fabr. dig. omittit, et addit θεματι β'.

α) Sic Fabr. Cod. Coisl. et Syn. ὁ οὖν c) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. k. T. II.

ἐξ ἀνάγκης μὴ εὐπορήσας ἑτέρου οἴτου κατέβαλεν Ἄφρον οἶτον, εἰκότως δέ^{ε)}, οἶον κατέβαλεν, ἀπαιτεῖ. [Sch. k. II. 189.]

νγ'. Παπιν. Ἐὰν κατὰ ἐντολὴν ἄλλου ἐγγυήσωμαι ὑπὲρ σοῦ, παρόντος σου καὶ μὴ ἀντιλέγοντος, ἔχω κατὰ τῶν δύο τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν· εἰ δὲ ἠγγούεις, ἢ οὐκ ἠθέλεις, οὐ σοί, ἀλλὰ τῷ ἐντειλαμένῳ μοι ἐνάγω, κἂν^{δ)} τοῖς χρήμασί μου ἠλευθερώθης· τοῦτο γὰρ συμβαίνει καὶ ἐντειλαμένου μου, ἐάν^{ε)} καταβάλλης ὑπὲρ ἄλλου.

ἐάν κατὰ ἐντολὴν ἄλλου] Ἐντειλάμην σοι ἐγγυήσασθαι Πρῶμον, μέλλοντα δανείσασθαι ὅ. νομίσματα. παρὼν σὺ τῇ γενομένῃ ἀριθμηθεὶ ἐνηγγυήσω τὸν Πρῶμον, ὁρῶντα τὸ παρὰ σοῦ πραττόμενον καὶ οὐκ ἀντιλέγοντα. ἐκάτερον ἕξεις ὑπεύθυνον τῇ μανδᾷ, καμὲ τὸν ἐντειλάμενον καὶ Πρῶμον τὸν ἐγγυηθέντα. εἰ δὲ θατέρῳ πεισθῆς τῷ μανδᾷ, τουτέστιν, τῷ ἐμῷ, ἀκοντα ἢ ἀγροοῦντι ἐνηγγυήσω τὸν Πρῶμον, οὐ κινῆσις κατὰ Πρῶμον, ἀλλὰ ταύτην ἕξεις κατ' ἐμοῦ. καὶ μὴ τις καίτοι καταβαλὼν ὁ ἐγγυητὴς ἠλευθεροῖ τὸν δανείσασμενον, καὶ ὀφείλει κατ' αὐτοῦ κινεῖν τὴν μανδᾷ ἢ κατ' ἑτέρου ἀγωγῆν. ἀλλ' ἑτέρον μὲν τούτων ἀνάγκη εἶναι τις λέγει. πῶς γὰρ ἠλευθερῶν με τοῦ χρέους, δι' ὃν κατέβαλεν, ἤδη κἂν κατ' ἐμοῦ τὴν μανδᾷ, ἀμέλει, εἰ ἐμοῦ χρεωστοῦντος ὅ. νομίσματα Πρῶμον Στεκοῦνδος ἐντειλάτο μου, καταβάλλῃ ὅ. νομίσματι, καταβαλὼν Τέστιος ἀπαλλάττεται με τοῦ χρέους καὶ ὁμοίως οὐκ ἔχει κατ' ἐμοῦ τὴν μανδᾷ.

παρόντος σου καὶ μὴ ἀντιλέγοντος] † Ἐμαθες^{h)} ἐν τῷ μ. ^{ι)} διγ. οἱ ἐάν τις ὁρῶν τινὰ ἐγγυώμενον αὐτόν, μὴ θέλῃ^{κ)} κατέχεσθαι^{λ)} τῇ μανδᾷ^{μ)}, ὀφείλει καὶ ἰδικῶς κωλύειν αὐτὸν ἢτοι παραγγέλλειν αὐτῷ, μὴ ἐγγυήσασθαι· σιωπῶν γὰρ ἐν εἰδήσει τοῦ^{ν)} πραττόμενου δοκεῖ συναίνεσιν καὶ κατέχεσθαι τῇ μανδᾷ^{ο)}. [Sch. l. II. 190.]

τῷ ἐντειλαμένῳ μοι] † Τοῦτο^{ρ)} νόησον, ἐπειδὴ ὅλος κατὰ μανδᾶτον τινὸς ἐνηγγυήσαμην σε, ἐπειδὴ ἠδυνάμην κατὰ σοῦ, κἂν μὴ τὴν μανδᾷ^{σ)}, ἀλλ' οὖν τὴν νεγοτιόρουμ γεστόρουμ κινεῖν, ὡς ἐστὶ μαθεῖν, ἐξ ὧν ὁ Παῦλος ἐν τῷ κ. διγ. ^{τ)} φθᾶσας εἰδίδασκεν, εἰπῶν, ὅτι ὁ^{ε)} ἐγγυησάμενος τὸν ἀπόντα νεγοτιόρουμ γεστόρουμ κατέχει^{ι)}. [Sch. m. II. 190.]

νδ'. Ἰδεμ. ^{α)} Ἐὰν δοῦλος ἐντειλήται μοι, ἀγοράσασαι αὐτόν, οὐ συνίσταται ἢ ἐντολή· εἰ μὴ ἴρα διὰ τὸ ἠλευθερωθῆναι ἐντειλάτο· τότε γὰρ ὁ δεσπότης ὡς πρῶτης λαμβάνει τὸ τίμημα, καὶ τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν^{β)} κινεῖ διὰ τὴν διάθεσιν· ἴσως γὰρ ἴσως ἢ ἀδελφὸς αὐτοῦ φρεσικὸς ἦν· καὶ διαθέσεως γὰρ λόγος ἐν τοῖς καλῇ πίστει δικαστηρίοις γίνεται. οἴκοθεν δὲ καὶ οὐκ ἐκ τοῦ πεκουλίον τὸ τίμημα διδοῦς ἠλευθεροῦμαι τῆς ἐπὶ τῇ ἀγορασίᾳ ἀγωγῆς, καὶ οὕτε τὴν^{γ)} περὶ πεκουλίου ἔχω κατὰ τοῦ δεσπότην.

ἐάν δοῦλος ἐντειλήται μοι] Ὁ ἐμὸς οἰκέτης ἐντειλάτο σοι, ὥστε αὐτὸν ἀγοράσαι. ἀνάγκη τὸ μανδᾶτον εἰς τὸ αὐτὸν τὸν οἰκέτην κηροσθαι ἀγωγῆν τινὰ. εἰ δὲ ἐντειλάτο σοι, ὥστε αὐτόν ἀγοράσαι καὶ ἠλευθερώσαι, ἀγοράσας δὲ σὺ οὐκ ἠλευθερώσας, ἔξω μὲν ἐγὼ ὡς πρῶτης τὸ τίμημα, κινήσω δὲ καὶ λόγῳ τῆς εἰς τὸν οἰκέτην διαθέσεως τὴν μανδᾷ, ὡς μὴ ἠλευθερωμένου αὐτοῦ. ὑπόθου γὰρ, αὐτὸν υἱὸν εἶναι φρεσικὸν ἐμὸν ἢ ἀδελφὸν· ἤρσεε γὰρ τοῖς νομικοῖς, ἐπὶ τῶν βίβλα γῖδε ἀγωγῶν καὶ διαθέσιν εἶναι διαφέρουσιν. εἰ ἴρα οὖν οἰκέτους νομίμους καταβάλλης, ζήτοῦμεν, εἰ δίδοται σοι ἢ μανδᾷ δὲ πεκουλίον κατ' ἐμοῦ. ὑπόθου γὰρ, τὸν οἰκέτην ἔχειν πεκουλίον καὶ πεκουλεύεσθαι ταῦτα καὶ κινεῖν ἔντρα ἄνωμυ ἐπὶ τῷ λαβεῖν τίμημα, ἐφ' ᾧ τὸν οἰκέτην ἐνοχον ἐκτῆσαι, πεισθῆς αὐτοῦ τῷ μανδᾷ. καὶ λέγομεν, ὡς οὐ δοθήσεται σοι ἢ δὲ πεκουλίον μανδᾷ· οὐ γὰρ ταύτῃ τῇ ἐνοίᾳ ὁ πρῶταιῳ αὐτῆν ἐπενόησεν, οὐδὲ ἐπὶ τῶν τοιουτοτρόπων συναλ-

ex necessitate, cum copiam alius frumenti non haberet, Africum solvisse, merito autem tale a reo petere, quale solverit.

LIII. Papinian. Si mandatu alterius¹⁾ pro te **L. 53.** praesente et non contradicente²⁾ fideiussero, adversus **D. XVII. 1.** utrumque mandati actionem habeo: si vero pro te ignorante vel invito, non tecum, sed cum mandatore agam, quamvis mea pecunia liberatus sis: hoc enim contingit, etsi me mandante pro alio solvas.

1) si mandatu alterius] Mandavi tibi, ut pro Primo fideiuberes, qui centum aureos credi sibi volebat. Tu, cum pecunia numeraretur, praesens pro Primo fideiussisti, qui, quod a te fiebat, videbat et non contradicebat. Uterque mandati tibi tenebitur, tam ego, qui mandavi, quam Primus, pro quo fideiussisti. Quodsi meo mandato obtemperans pro Primo invito vel ignorante fideiussisti, non cum Primo ages, sed mandati actionem adversus me habebis. Atqui fideiussor solvendo reum liberat, et adversus eum mandati aut alia actione experiri debet. Sed alteram eorum invalidam esse quis dicat. Quilibet enim me debito liberat, ideo, quod solvit, iam mandati actionem adversus me acquirit.

2) pro te praesente et non contradicente] Dig. 40. didicisti, si quis mandati teneri nolit, cum alius pro eo fideiubet, prohiberi ab eo fideiussorem vel denuntiari huic debere, ne fideiubeat: qui enim id, quod agitur, sciens tacet, consentire videtur et mandati tenetur.

cum mandatore] Hoc intellige, quia mandatum alterius secutus pro te fideiusseram, quippe licet mandati tecum experiri non possem, tamen negotiorum gestorum actione uti possem, ut disci potest ex his, quae supra Paulus dig. 20. docuit, dicens, eum, qui pro absente fideiussit, actionem negotiorum gestorum habere.

LIV. Si servus mandaverit mihi¹⁾, ut se emerem, **L. 54. pr.** mandatum non consistit: nisi forte id ideo mandaverit, ut manumitteretur: tunc enim dominus ut venditor pretium consequitur, et affectus ratione mandati agit²⁾: fortasse enim filius aut frater naturalis erat: nam affectus quoque ratio³⁾ in bonae fidei iudiciis habetur. Quodsi de meis nummis⁴⁾ et non de peculio⁵⁾ pretium dederam, iudicio venditi liberor, neque actionem de peculio⁶⁾ adversus dominum habeo.

1) si servus mandaverit mihi] Servus meus tibi mandavit, ut se emerem. Invalidum est mandatum, ut servus ipse actionem acquirat. Sed si tibi mandaverit, ut se emerem et manumitteres, tu autem emeris et non manumiseris, ego quidem ut venditor pretium consequar, agam autem ratione affectus in servum tecum mandati, quia eum non manumisisti. Pone enim, eum filium meum naturalem esse aut fratrem: nam Iureconsultis placuit, in bonae fidei iudiciis etiam affectus rationem esse habendam. Si igitur tuos nummos solveris, quaerimus, an mandati de peculio actio tibi adversus me concedatur. Pone enim, servum habere peculium, teque intra annum agere pretii consequendi causa, cuius nomine servus tibi, qui mandato eius obtemperasti, obligatus est. Et contendimus, actionem mandati de peculio tibi non dari: Praetor enim hac mente eam non

e) Fabr. καὶ εἰκότως, omisso δέ. f) κἂν Fabr. Cod. Coisl. καὶ ἐάν. g) ἐάν Fabr. Deest in Cod. Coisl. h) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. I. T. II. p. 190. qui incipit: ἔμαθες γὰρ. i) Fabr. κθ'. Deest διγ. apud eum. k) Sic Cod. Coisl. Fabr. θέλει. l) Fabr. καταδέχεσθαι. m) Fabr. μανδᾶτον. n) Fabr. post τοῦ addit δέ. o) Fabr. μανδᾶτου. p) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. m. T. II. p. 190. q) Fabr. μανδᾶτον. r) Fabr. κερ. s) ὁ deest apud Fabr. t) Fabr. ἔχει τὴν νεγοτιόρουμ. u) Cod. Coisl. Ἰδεμ. Deest apud Fabr. v) ἀγωγῆν Cod. Coisl. Deest apud Fabr. w) τὴν Cod. Coisl. Deest apud Fabr.

λαγμάτων τῶν ὑπὸ τῶν οἰκετῶν ἀρμόζουσιν αὐτὴν ἠβουλήθη. τοῦτον γὰρ οὕτως ἔχοντος, ἀδεια τοῖς οἰκεταῖς ἐδίδοτο τὸ πεκουλίον κεκτημένοις εὐπορον, εἶτα κακίστου λογιμοῦ γεγονόσιν, ἐτέροις ἐντέλλεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι ἀγοράσῃν με καὶ ἐλευθέρωσον, καὶ ποιῆν ἐνόχους τοὺς δεσπότης τῆ μανδᾶτι δὲ πεκουλίω.

τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆν κινεῖ] Τοῦ Νομοφύλακος. Ἐκείνου δὲ ἀπορροῦτος κατὰ σοῦ τὴν νεγοτιόρουμ γεστόρουμ κατὰ τὸν κανόνα, οὐ δεῖ τινα κερδαίνειν ἐκ τῆς ἐτέρου ζημίας.

Τοῦ αὐτοῦ. Ἀνάγκ. βιβ. μ'. τιτ. α'. διγ. δ'. καὶ ιθ'. καὶ περὶ τοῦ οὐδὲ νομίμοις ἀγορασθέντος.

* Μετὰ τὸ ἅπαξ τὴν δεσπότην καταδέξασθαι καὶ κινήσει ἐξ βένδιτο, ὥστε λαβεῖν τὸ τίμημα· οὕτω θεμάτισον, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ σοι ἡ ἰ. διατ.

καὶ διαθήσεως γὰρ λόγος] Στεφ. Σημείωσαι, ὅτι ἐπὶ τῶν βόνα φίδε ἀγωγῶν καὶ διαθήσεις κατασκευάζεται διαφύροισα. μὲνησο τῶν παραδεδομένων σοι παρ' ἐμοῦ ἐν τῷ α'. βιβ. τοῦδε τοῦ συντάγματος τιτ. ε'.

Τοῦ Ἄνω. Περὶ τοῦ γίνεσθαι λόγον διαθήσεως ἀνάγκ. ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ζ'. διγ. τοῦ ζ'. τιτ. τοῦ ἐξῆς βιβ. ἀνάγκ. καὶ βιβ. θ'. τιτ. β'. διγ. λβ'. καὶ τὰ ἐν αὐτῷ παραγεγραμμένα.

* Ὅτι ἐν ταῖς καλῆ πίστει ἐστὶν καὶ διαθήσεως λόγος.

οἴκοθεν] † Ll^x) γὰρ ἐκ τῶν τοῦ οἰκέτου παρεσχε, καὶ ἐπειδὴ γ) δοκεῖ τῷ δεσπότην διδοῖναι τὸ ἴδιον, z) εἶ μὲν τῆ ἐξ βένδιτο κατεχόμενος. εἰ δὲ καὶ ἀλλοτρίους αὐτῷ νομίμους παρὰσχη, οὐδὲ οὕτως ἐλευθεροῦται τῆς *) ἐξ βένδιτο· πᾶσαν γὰρ ἀνάγκη ὁ ἀνηρέμενος ἔχει, δεσπότην τῶν νομίμων ποιῆν τὸν περὶκατότα, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ η'. βιβ. b) τοῦ παρόντος συντάγματος τιτ. α'. c) διγ. ια'. φησίν. [Sch. n. II. 190.]

οὐκ ἐκ τοῦ πεκουλίου] † Σημείωσαι d) κανονικῶς, ὅτι οὐ τίκεται δὲ πεκουλίω κατὰ τοῦ δεσπότητος ἀπὸ τῶν τοῦ οἰκέτου συναλλαγμάτων, δι' ὧν ὁ οἰκέτης σπουδάσει, ἑαυτὸν ἔξω γενέσθαι τοῦ ἴδιου δεσπότητος. [Sch. o. II. 190.]

καὶ οὕτε τὴν περὶ πεκουλίου] * Ll μήπω ὁ δεσπότης εἰδώς, τὸ τίμημα τυχᾶναι ἐκ τοῦ πεκουλίου, κατεδέξαστο τοῦτο λαβῶν. καὶ ζητεῖ βιβ. ζ'. τιτ. ε'. κεφ. εξ'. καὶ τὴν ἐκεῖ παραγραφήν.

excogitavit, neque ex eiusmodi contractibus a servis initis competere eam voluit. Alioquin servis peculium magnum possidentibus et deinde pessimae mentis factis liceret, aliis mandare, ut se emerent et manumitterent, et dominos actione mandati de peculio obligatos efficere.

2) mandati agit] Nomophylacis. Sed cum ille non solvendo est, tecum negotiorum gestorum agit secundum regulam, quae dicit, neminem cum damno alterius fieri debere locupletioerem.

Eiusdem. Lege lib. 40. tit. I. dig. 4. et 19. de eo, qui suis nummis emtus est.

Postea, quam dominus admiserit et ex vendito egerit, ut pretium consequeretur: sic casum finge, ne const. 10. tibi ob stare videatur.

3) nam affectus quoque ratio] Stephani. Nota, in bonae fidei iudiciis etiam affectus rationem haberi. Memor sis eorum, quae tibi tradidi lib. I. huius partis, tit. 6.

Anonymi. De ratione affectus habenda legas finem dig. 7. tit. 7. libri sequentis. Lege et lib. 9. tit. 2. dig. 32. et quae ibi adnotata sunt.

In bonae fidei iudiciis affectus quoque ratio habetur.

4) de meis nummis] Nam si de pecunia servi solvit, quia domino suam pecuniam dare videtur, ex vendito obligatus manet. Sed et si nummos alienos ei solverit, nec sic actione ex vendito liberatur: emtor enim omnino necesse habet, venditorem dominum nummorum facere, ut Ulpianus lib. 8. huius partis, tit. I. dig. II. ait.

5) non de peculio] Nota regulariter, actionem de peculio adversus dominum ex his servi contractibus non nasci, quibus servus efficere studet, ut potestate domini sui liberetur.

6) neque actionem de peculio] Nisi dominus non ignorans, se pretium consequi ex peculio, illud consecutus acceperit. Et quaere lib. 7. tit. 5. cap. 67. et ibi adnotationem.

Si mandatu 7) liberi hominis bona fide servientis eum redemero, habeo adversus eum contrariam mandati, si de meis nummis pretium dederō: praesto autem ei actiones, quas adversus venditorem habeo 8): finge autem, me non manumisisse liberam personam.

7) si mandatu] Liberum hominem bona fide possidebam quasi servum, status sui ignarum. Hic liber homo libertatis amore captus tibi mandavit, ut se emerent et manumitteret. Pretio de tuis nummis soluto eum emisti et non manumisisti. Post emtionem enim apparebat, eum liberum esse. Cum eo contraria mandati ages, ut nummos, quos dedisti, consequaris.

8) actiones, quas adversus venditorem habeo]

De eo tamen, quod interest, scilicet quia intererat eius, ius patronatus in servo dato habere, cum venditore agere

L. 54. §. 1. Ἐὰν κατ' ἐντολήν τοῦ καλῆ πίστει δουλεύοντος e) D. XVII. I. Ἐλευθέρου ἀγοράσω αὐτόν, ἔγω κατ' αὐτοῦ τὴν ἀντιπαγωγῆν, τὸ τίμημα δούξ οἴκοθεν· ἐκχωρῶ δὲ αὐτῷ τὰς κατὰ τοῦ πρώτου ἀγωγὰς· ὑπόθου δέ, μὴ ἐλευθερῶσαι με τὸν ἐλεύθερον.

ἐὰν κατ' ἐντολήν] Ἐνεμόμην ἐγὼ βόνα φίδε ἐλεύθερόν τινα ὡσανεὶ δούλον, καὶ αὐτόν τὴν οἰκετῶν ἀγορῶντα κατὰστασαν. ἐλεύθερος οὕτως ἐρασθεῖς ἐλευθερίας ἐνετειλάτο σοι, ἀγοράσαι αὐτόν καὶ ἐλευθερώσαι. οἰκεία νομίματα καταβαλὼν ἠγόρασας αὐτόν καὶ οὐκ ἠλευθέρωσας. δῆλον γὰρ γέγονε μετὰ τὴν ἀγοράσιν, ὅτι περὶ ἐλεύθερος ἦν. κινήσεις κατ' αὐτοῦ τὴν κωντροσίαν μανδᾶτι, ἁπαιτῶν αὐτοῦ τὰ νομίματα, ὅσα δέδωκας.

..... ἀποπλήρῶν τὸ παρ' αὐτοῦ εἰ μὴ ἐκχωρήσῃ αὐτῷ τὴν ἐξ ἔμπτου, ἢν ἐκτήσῃ κατ' ἐμοῦ, νομίματα δούξ ὡς ἐπὶ ἀγοράσει οἰκέτου, καὶ λαβῶν ἐλεύθερον.

τὰς κατὰ τοῦ πρώτου ἀγωγὰς] Οἷον τὴν ἐξ ἔμπτου καὶ τὴν κατεχεται ὁ πρώτης τῷ ἀγοραστῇ, κἂν τε εἰδώς ἐλεύθερον, κἂν τε ἀγνοῶν ἐπάλησε τοῦτον, κἂν τε ἐξωτικός ἐστὶν ὁ πρώτης, κἂν τε πατήρ α' μόνον μὴ ἀγροῶν ἴαθ'... ὁ ἀνηρέμενος, ὡς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ ιθ'. διγ. τοῦ de evictionibus καὶ τῶν Ἀντιπαρῆσιων μονοβι. φησίν. τῆ ἀπὸ τῆς δούπλης ἐξ σιπουλιάνου, ὅταν μὴ φάκτω οἰκείω τὴν ἐλευθερίαν ὁ ἀγοραστής ἐπιτέθεικεν, ὡς ὁ Παπαιανὸς δὲ ὦν ἐπιφέρει, δηλοῖ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ κε. διγ. τοῦ αὐτοῦ de evictionibus καὶ τῶν ἀντιπαρῆσιων μονοβι. φησίν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ὁ Παῦλος ἐν τῷ β'. διγ. τοῦ ἐνθα τὴν ἐξ ἔμπτου κινεῖσθαι καὶ μετὰ τὸ ἐπιτεθῆναι φάκτω τὴν ἐλευθερίαν, οὐκέτι δὲ τῆ περὶ τῆς δούπλης ἐξ σιπουλιάνου εἰς ὁ ἀγοραστής οὐ δύναται περὶ ἐκχώσεως κινεῖν. περὶ μέντοι τοῦ διαφέροντος, ἐπεὶ διέφερον αὐτῷ, τὸ πατρονικὸν ἐπὶ τῷ δοθέντι δικαίον

x) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. n. T. II. p. 190. y) καὶ ἐπειδὴ deest apud Fabr. z) Fabr. addit καὶ. a) Fabr. τῆ. b) Fabr. ιθ'. βιβ. c) Fabr. τιτ. η'. Uterque locus recte citatus est. Nam Cod. Coisl. laudat locum Digestorum, Fabr. autem Basilicorum. d) Idem scholium habet Cod. Coisl. et Fabr. lit. o. T. II. p. 190. e) Sic Cod. Coisl. Fabr. δουλωθέντος.

ἔχειν, δύναται κατὰ τοῦ πεπρακότος κινεῖν, ἐν ᾧ μέντοι ὁ πρῶτος ἀλλότριον εἶδος ἢ καὶ ἐλευθέρον τὸν οἰκίτην πέπρακεν τῷ ὄντην. καὶ τοῦτο γὰρ ὁ Οὐλιανὸς ἐν τῷ κς'. διγ. τοῦ πολλακίς εἰρημένου de evictionibus τῶν ἀντιπαλαιούτων μοροβι. φησίν. σημειώσαι) διὰ τὸ ἀδιαστίκτως ἐν τῷ παρόντι τι. β) κείμενον. καὶ μὴ ἐναντιωθῆ) τὸ εἰρημένον πολλακίς, ὅτι, εἰ μὴ ἐν δικαστηρίῳ γένηται τοῦ πραθέντος πράγματος ἐνίκαις, οὐ κινεῖται ἢ περὶ τῆς δούπλας ἔξ στιπουλάτου. καὶ ὁ κατὰ φύσιν γὰρ ἐλευθέρος δοκεῖ ἑαυτὸν ἐκδικεῖν εἰς ἐλευθερίαν· κᾶν ἐν δικαστηρίῳ γένηται τοῦτο, χώρα τῇ δούπλᾳ. [Sch. p. II. 190.]

κς'. Ἰδεμ. i) Ὁ προκουράτωρ μὴ ὑποκλέπτων τὰ ἀποκεκλεισμένα, ἀλλὰ μὴ ἀποδιδούς τὰ παραδοθέντα, τῇ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῇ, καὶ οὐ τῇ περὶ κλοπῆς εἰς τὸ διπλοῦν ἐνέχεται^{κ)}.

ὁ προκουράτωρ] Μέλλον ἀποδημεῖν ἐνετείλαμην Τιτίῳ ἐμῶν πραγμάτων τὴν διοίκησιν, δοὺς αὐτῷ καὶ τινὰ κινήτᾳ πράγματα, ὡς βιβλία, ἢ ἐσθῆτα, ἢ κοσμία, οὐκ ἐμβάλων ταῦτα κιβωτῷ καὶ ἀποκλείσας. καὶ ὑποστρέψας, ἐπὶ τε τοῖς λογιμοῖς τῆς διοικήσεως, ἐπὶ τε τῇ τῶν παραδοθέντων πραγμάτων ἀναλήψει ἔξω κατ' αὐτοῦ τὴν μανδίαν, οὐ τὴν φύσιν. οὐδὲ γὰρ ἐγκλεισμένα λαβὼν ὑφείλετο ταῦτα καὶ παρακατέχει, ὡς τοῦτῳ τῷ τρόπῳ κλοπὴν ἀμαρτάνειν.

κς'. Ἰδεμ. i) Εἰ καὶ^{μ)} προσγέγραπται τῷ γραμματεῖ, ἔξεῖναι τῷ δανείσαντι, καὶ μετὰ τὴν διαπρασιν τῶν ἐνεχῶνων χωρεῖν κατὰ τοῦ ἐντελεμένου, ὅμως δύναται καὶ πρὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ τῆς διαπράξεως τῶν ἐνεχῶνων ἐνάγειν αὐτῷ^{ν)}. τὰ γὰρ πρὸς ἀναίρεσιν ἀμφιβολίας ἐντιθέμενα τοῖς συναλλάγμασι τὸ κοινὸν νόμιμον οὐ βλάπτει.

εἰ καὶ προσγέγραπται] Ἐχε ταῦτα ὡς ἐν προθεωρίᾳ. εἰν δανείσας τῷ λάβω παρ' αὐτοῦ ἐνεχῶν, ἔξω δὲ καὶ ἐγγνητῆς ἡτοι μανδίαν ἐπὶ τῷ δανείσαντι, ὁ νόμος ἀδείων μοι δίδωσι, χωρεῖν, καθ' οὐ βουλομαι, ἢ κατὰ τοῦ πρωτοτύπου, ἢ τοῦ ἐγγνητοῦ, ἢ τῶν ἐνεχῶνων ἐπὶ διαπράσει αὐτῶν. καὶ ἐλθὼν ἐπιτάξαι καὶ μὴ δυνήθεις ἀποπληρωθῆναι τὸ χρέος, τὴν λειπομένην ἀκαλίτως λησσομαι ποσότητα ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου, ἢ τοῦ ἐγγνητοῦ, ἢ τοῦ μανδιάντος. ἐπειδὴ σοὶ ταῦτα προτεθένται, ὅρα λοιπὸν τὸ προκείμενον. μανδιάντος εἰς σοὶ Τιτίου ἐδανείσῃ σοὶ νόμισμα γ'. λαβὼν καὶ ἐνεχῶν. ἐνετεθῆ ταῦτα τῷ δανείσαντι γραμματεῖ, ἔξεῖναι μοι, εἰν τὸν πρωτοτύπον, καταφρονεῖν δὲ καὶ τῆς τῶν ἐνεχῶνων διαπράξεως, καὶ ἐπιλέγεσθαι τὸν μανδιάντος εἰς παραδραμόντι. μὴ ἀπολαμβάνων τὸ χρέος ἐγγητῆ τῷ μανδιάντος· ὁ δὲ τοῖς τῷ δανείσαντι γραμματεῖ ἐγγεγραμμένοις ῥήμασι ἀπεκέρητο, λέγων, ἀνήρησθαί μοι τὴν τοιαύτην παροχήν. ἐγκτεται γὰρ τὸ ἐξεῖναι τῷ δανείσαντι, ἐλθὼν ἐπὶ τὰ ἐνεχῶν ἢ ἐπὶ τὸν μανδιάντος. ὁ οὖν γέγραπται, τοῦτο κητεῖται. οὐ κητεῖται δὲ, ὡςτε μετὰ τὴν τῶν ἐνεχῶνων διαπράσιν ἀδειν εἶναι, τὸ λειπομένην ἀπαιτεῖν, καὶ ὡςτε ἀποκεκλεισθῆναι μοι μετὰ τὴν τοῦ ἐνὸς ἐπιλογὴν μεταβαίνειν ἐπὶ τὸ ἕτερον. καὶ ζητοῦμεν, εἰ καλοῖς ὁ μανδιάντος τοῦτο κητεῖται τοῖς λόγοις. καὶ φησὶν ὁ Παπινιανός, οὐκ ὁφθαῖς αὐτὸν ἀντιτεθεῖν ταῦτα, ἀλλὰ καὶ οὐφθαῖς μοι καὶ μετὰ τὴν τῶν ἐνεχῶνων διαπράσιν τὴν κατὰ τοῦ μανδιάντος ἀπέμωον ἀγωγὴν. ταῦτα γὰρ ὁ νόμος ἐδίδου μοι, εἰ καὶ μηδὲν τοιοῦτο ἐνεφύετο τῷ δανείσαντι γραμματεῖ· τὰ γὰρ ἀμφιβολίας ἀναίρετῆς χάριν καὶ πλεονὸς ἕνεκα σαφηνείας ἐντεθειμένα τοῖς συμβολαίοις τὸ κοινὸν οὐκ ἀναίρει νόμιμον.

* Ζήτει βιβ. κς'. τι. α'. κεφ. ἐγ'. ὁ φησὶν· δανείσαντος τις καὶ δεδοκίως ἐνεχῶν συνεφώρησε, ἵνα, εἰν μὴ εἶσω τοῦδε τοῦ χροῦν καταβάλλῃ τῷ δανείσαντι, παραθῶσι τὰ ἐνεχῶν, καὶ ἐπὶ τοῦτοις δέδωκε καὶ ἐγγνητῆ. εἰς τοσοῦτον ὁ ἐγγνητῆς ἐνέχεται, εἰς ὅσον οὐκ ἠδυνήθη λαβεῖν ὁ δανείσας ἀπὸ τῆς πράξεως τῶν ἐνεχῶνων.

† Κρητῶν. ο) Τὸ συμφωνῆσαι τὸν δανείσαντῆ, ὡςτε ἐν αὐτῷ εἶναι, εἶσαι τὸν ἕον καὶ τὰ ἐνεχῶν, καὶ κινήσαι κατὰ

potest, modo venditor non ignorans, servum alienum aut etiam liberum esse, eum emtori vendiderit. Etenim hoc Ulpianus ait dig. 26. tit. de evictionibus saepe laudato lib. Antipapiniani. Nota id, quia indistincte hoc titulo dicitur. Nec putes obstare id, quod saepe dicitur, nisi in iudicio res vendita evicta sit, non agi ex duplae stipulatione. Nam qui natura liber est, se ipse in libertatem vindicare videtur: etsi in iudicio hoc fiat, locus est duplae stipulationi.

LV. Idem. Procurator¹⁾, qui res inclusas non L. 55. subtrahit, sed traditas non reddidit, iudicio mandati, D. XVII. I. non furti in duplum tenetur.

1) procurator] Peregre profecturus Titio negotiorum meorum administrationem mandavi, eique res quasdam mobiles, puta libros, vel vestem, vel ornamenta, in cista non reconditas neque inclusas dedi. Reversus tam ut rationes administrationis mihi reddantur, quam ut res traditae mihi restituantur, cum eo mandati agam, non furti. Neque enim res inclusas subtrahit et retinuit, ut hoc modo furtum committeret.

LVI. Idem. Licet chirographo expressum sit¹⁾ L. 56. pr. ut creditor, distractis quoque pignoribus, ad mandatum redire liceret, tamen et ante reum²⁾ et antequam pignora distraherentur, eum convenire potest³⁾. Etenim quae dubitationis tollendae causa⁴⁾ contractibus inseruntur, ius commune non laedunt.

1) licet chirographo expressum sit] Haec habet in modum praeviae inspectionis. Si credita alicui pecunia pignora ab eo accipi, ac praeterea crediti nomine fideiussores vel mandatores habeo, lege facultas mihi conceditur, agendi, quocum voluero, aut cum reo, aut cum mandatore, aut cum possessoribus pignorum, ut ea distraherentur. Pignora persecutus, si exinde debitum totum solvi non possit, residuum nullo impedimento mihi obstante a reo, aut a fideiussore, aut a mandatore consequar. His praemissis respice ad id, quod propositum est. Mandatum Titii centum tibi credidi et pignora quoque accipi. Chirographo insertum erat, ut omisso reo et praetermissa pignorum distractione cum mandatore agere mihi liceret. Debitum non consecutus cum mandatore agebam, is autem verbis chirographo insertis scriptum esse in chirographo, ut creditor pignora persequi aut cum mandatore agere liceret: ratumque esse debere, quod scriptum sit. Non autem continetur chirographo, pignoribus distractis residuum petere mihi licere, et ademptam mihi esse potestatem, altero electo ad alterum redeundi. Quaerimus, num recte mandator his verbis usus sit. Et Papinianus ait, non recte eum haec obicere, imo mihi pignoribus etiam distractis actionem adversus mandatorem integram servari. Hoc enim iure mihi conceditur, etiamsi nihil eiusmodi chirographo insertum sit: quae enim dubitationis tollendae causa et maioris certitudinis gratia instrumentis inseruntur, ius commune non tollunt.

Quaere lib. 26. tit. I. cap. 63. quod ait: Qui mutuum pecuniam sumserat et pignora dederat, pactus est, ut, nisi intra certum tempus creditori solvisset, pignora distraherentur, ac praeterea fideiussorem dedit. In id fideiussor tenetur, quod minus creditor ex distractione pignorum consequi potuit.

Cyriilli. Pactum creditoris ita conceptum, ut in arbitrio eius sit, omisso reo et praetermissis pignoribus

f) Inde a σημειώσαι usque ad inem hoc scholium habet Fabr. lit. p. T. II. p. 190. g) τι. deest apud Fabr. h) Fabr. addit σοι. Postea Fabr. ἢ ante πρῶτος τῆς δούπλας omittit. Pro κᾶν Fabr. habet καὶ εἰ. i) Sic Cod. Coisl. Fabr. τοῦ αὐτοῦ. k) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἐνέχ. εἰς τὸ διπλ. l) Ἰδεμ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. m) μὴ addit Fabr. Deest in Cod. Coisl. Erasmus enim in eo verbum est, quod μὴ fuisse videtur. n) Sic Cod. Coisl. Fabr. αὐτόν. o) Hoc scholium habet Fabr. lit. q. T. II. p. 190. Deest in Cod. Coisl.

τοῦ μανδάτωρος, οὐ κολύει αὐτόν, καὶ μετὰ τὸ πωλῆσαι τὰ ἐνέχυρα κινεῖν κατ' αὐτοῦ· τοῦτο γὰρ καὶ ἄνευ τοῦ συμφώνου ἐξῆν αὐτῷ. [Sch. q. II. 190.]

πρὸ τοῦ ἐναγομένου] Κυρίλλου. Κἄν γὰρ συνεφωνήθῃ, πρᾶθῆναι τὸ ἐνέχυρον, δύναται ὁ δανειστής καὶ μὴ πωλῆσαι ὑπὲρ αὐτοῦ γὰρ συνεφωνήθη, ὡς βιβ. κε. tit. α. κεφ. ε'.

Ὁὐ γὰρ πάντως ἀκολουθοῦμεν τῇ τάξει τῆς γραφῆς, ὡς βιβ. κς. tit. ε. κεφ. γ. θεμ. τελευταῖον. εἴρηται γὰρ βιβ. μς. tit. γ. διγ. ε'. ὅτι, εἰαν εἴτῃ ὁ δανειστής, λογιζέσθαι τὸ καταβληθὲν εἰς κεφάλαιον, καὶ τὸ πρῶτον εἰς τόκους λογιζέσθαι, καὶ τότε τὸ περιττὸν εἰς κεφάλαιον. καὶ ἐπάγει διγ. ε'. ὅτι οὔτε τῇ τάξει τῆς γραφῆς προσέχομεν.

ἐνάγειν αὐτῷ] Τοῦτο νόσον κατὰ τὸ πάλαι κρατοῦν· σήμερον γὰρ οὔτε μανδάτωρ, οὔτε ἐγγυητής, οὔτε ἀντιφωνητής ἄλλως ἐνάγεται, εἰ μὴ πρῶτον ὁ πρωτότυπος ἐναχθῆ, ὡς ἡ δ'. τῶν μετὰ τὸν κωδικὸν νεαρῶν διατάξεων.

† Κατὰ τὸ πάλαι κρατοῦν· ὅτι ἀπὸ νεαρᾶς διατάξεως οὐ δίδονται τῷ δανειστῇ, κατὰ τοῦ ἐγγυητοῦ ἢ τοῦ μανδάτωρος χωρήσαι, εἰ μὴ κατὰ τοῦ πρωτοτύπου πρότερον ἐναγάγῃ. [Sch. r. II. 190.]

τὰ γὰρ πρὸς ἀνάγειν ἀμφιβολίας] Σημείωσαι κανόνα, ὅτι οὐ βλαπτεῖται τις συμφώνων, ὅπερ αὐτῶ καὶ πρὸ τοῦ συμφώνου παρὰ τὸν νόμον παρέχεται.

Καὶ ἕτερος γὰρ ἐστὶ κανὼν ὁ λέγων, τὰ ἐκ περιουσίας τοῖς συναλλαγμοῖσι ἐπιθήμενα μὴ βλαπτέω τὸν συναλλάξαντα· τὰ γὰρ τῶν συμβολαιογραφῶν τυπικῶς οὐ προκρίνει τῇ ἀληθείᾳ, ὡς βιβ. κδ. tit. ε. κεφ. ξα. καὶ βιβ. κε. tit. β. κεφ. λα. θεμ. α'.

† Τὰ γὰρ σύμφωνα οὐ προκρίνει τῇ ἀληθείᾳ^{p)}, ὡς βιβ. κδ. tit. ε. κεφ. . . καὶ βιβ. κε. tit. β. κἄν γὰρ συνεφωνήθῃ, πρᾶθῆναι τὸ ἐνέχυρον, δίδονται τῷ δανειστῇ, μὴ πωλεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ γὰρ συνεφωνήθη, ὡς βιβ. κε. tit. α. κεφ. δ'. [Sch. r. II. 190.]

L. 56. §. 1. D. XVII. 1. Ὁ ἐγγυητής προσμαγαθὸν ἐν δικαστηρίῳ τὰ χρήματα καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ δανειστοῦ σφραγίσας καὶ ἀποθήμενος αὐτὰ δημοσίᾳ, κινεῖ παραχρῆμα τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν.

διὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ δανειστοῦ] Τοῦτο κατὰ τὸ σήμερον κρατοῦν ἐστὶν εἰπεῖν· ὁ γὰρ πούπιλλος ἢ ἀφήλις χρεωστῶν οὐ καλ. εἰ δὲ ὁ ἀρχὸν διὰ δεκρέτου πρᾶχθῆναι ἐπιτρέπει τὴν καταβολήν, ὡς ἀνέρεται βιβ. ε'. τοῦ κωδ. tit. κς. διατ. κ'.

† Θεὸς γὰρ τελευταῖαν τὸν δανειστὴν ἐπὶ ἀφήλικῃ κληρονομίᾳ ἀποροῦντι κηδεμόνος. [Sch. s. II. 191.]

κινεῖ παραχρῆμα] † Τῇ γὰρ δυνάμει τὸ χρέος καταβεβληκέναι δοκεῖ. [Sch. t. II. 191.]

L. 56. §. 2. D. eod. Ἐάν σου διοικοῦντος τὰ πράγματά μου μετὰ χρόνον ὑποστρέψω, καὶ πάλιν ἀποδημῶν ἐπιτρέψω σοι τὴν διοίκησιν, τὸ χρεωστοῦμενον ἐκ τῆς πρώτης διοικήσεως εἰς τὴν δευτέραν μεταφέρεται.

ἐάν σου διοικοῦντος] Ἐντελείμενός σοι τῶν ἐμῶν πραγμάτων τὴν διοίκησιν ὑποστρέψας μετὰ πενταετίαν, εἴτα διατρέψας ὀλίγον χρόνον ἐπὶ πούβλικαις καῦσα μέλλον ἀποδημῶν, μὴπω δεξιόμενος παρὰ σου τῆς διοικήσεως ἐπὶ τῇ ἐμῇ πράγματι χειρίζεσθαι. ζητοῦμεν, εἰ σώζεται μοι ἡ περὶ τῆς προτέρας διοικήσεως ἐναγωγή, ἢ μᾶλλον ἀπώλεσα ταύτην, καθὼ^{q)} δευτέρον ἐπέτρεψά σοι διοικήσιν. καὶ φησὶν ὁ Παπινιανός, μὴ ἀνηρῆσθαι μοι τὴν ἐπὶ τῆς προτέρας ἐναγωγὴν. ὁφρῆκτον γὰρ ἐστὶν τοῦ προκουράτωρος^{s)} ἐκ τῆς προτέρας διοικήσεως, ταῦτα μεθοδεῖν ἐάντων διοικοῦντι τὸ δευτέρον. κινῶν γὰρ κατ' αὐτοῦ τὴν μανδᾶτι ἐγκαλέσσω λέγων· διὰ τί μὴ χρεωστῆς; χρέος καταφέρει τοῖνυν ἢ ὕστερον μανδᾶτι εἰς ἐάντην τὸ ἐκ τῆς προτέρας ἐποφλήθην.

cum mandatore agere, non prohibet, quominus distractis quoque pignoribus cum eo agat: id enim etiam citra pactum ei licebat.

2) ante reum] Cyrilli. Licet enim convenerit, ut pignus distraheretur, tamen creditor et non vendere potest: pro eo enim convenit, ut lib. 25. tit. 1. cap. 5

Nam non omnimodo ordinem scripturae sequimur, ut lib. 26. tit. 5. cap. 3. them. ult. Ait enim lib. 46. tit. 3. dig. 5.: Si creditor dixerit, solum in sortem imputari, tamen quod solum est, prius imputatur in usuras, residuum in sortem. Et dig. 6. adiicit, ordinem scripturae non spectari.

3) eum convenire potest] Hoc intellige secundum id, quod olim obtinebat: hodie enim nec mandator, nec fideiussor, nec qui debitum alienum constituit, prius conveniuntur, quam cum reo actum fuerit, ut Novella 4. ait.

Secundum ius vetus: quia ex novella constitutione non permittitur creditori, fideiussorem aut mandatorem ante, quam cum reo principali egerit, convenire.

4) etenim quae dubitationis tollendae causa] Nota regulam, quae dicit, neminem ideo laedi, quod paciscitur de eo, quod et citra pactum legibus ipsi conceditur.

Etenim alia regula dicit, quae supervacuo contractibus inseruntur, damno non esse ei, qui contraxit: verba enim solemnia tabellionum praeiudicium non afferunt veritati, ut lib. 24. tit. 6. cap. 61. et lib. 25. tit. 2. cap. 31. them. 1.

Pacta enim veritati non praeiudicant, ut lib. 24. tit. 6. cap. . . et lib. 25. tit. 2. Licet enim convenerit, ut pignus distraheretur, creditori tamen licet, non vendere: nam eius gratia ita convenit, ut lib. 25. tit. 1. cap. 4.

Fideiussor, qui pecuniam in iure obtulit, et propter aetatem creditoris⁵⁾ obsignavit et publice deposuit, confestim agit⁶⁾ mandati.

5) propter aetatem creditoris] Hoc secundum ius hodie obtinens dici potest: nam pupillus vel minor

Pone enim, creditorem decessisse, minore herede relicto, qui curatorem non habeat.

6) confestim agit] Videtur enim vi ipsa debitum solvisse.

Si, cum administrares⁷⁾ negotia mea, post tempus rediero, et rursus peregre profecturus mandavero tibi administrationem, quod ex prima administratione debetur, in secundam transfertur⁸⁾.

7) si, cum administrares] Mandaveram tibi negotiorum meorum administrationem, et post quinquennium reversus. et deinde paululum commoratus, rursus reipublicae causa profecturus, nondum acceptis a te administrationis rationibus denuo tibi mandavi, ut negotia mea gereres. Querimus, num integra mihi sit de priore administratione actio, an eam amiserim, quoniam iterum tibi administrationem mandaverim. Et Papinianus ait, integram mihi esse de prima administratione actionem. Ad procuratoris enim officium pertinet, ut, quod ex priori administratione debet, id iterum negotia gerens a semet ipse exigat. Mandati enim cum eo agens incusabo eum dicens: Secunda igitur mandati actio in se transfert, quod ex priori debebatur.

p) Sic lege pro πῆν ἀλήθειαν, ut habet Fabr. T. II. p. 191. q) Deesse videtur: τοὺς λογισμοὺς, ἐντελείμεν σοι. r) Deesse videtur: κατὰ τό. s) Suppleo: ἄπερ ἐχρεώσθησεν.

εἰς τὴν δευτέραν μεταφέρεται] Συμβάλλεται τὸ νόμιμον εἰς τοῦτο, ὅτι, ἐάν μὲν συμβῆ, τὴν ἐπὶ τῆς πρώτης μανδᾶτι ἀγωγὴν σβεσθῆναι τῷ χρόνῳ, διὰ τῆς δευτέρας μανδᾶτι καὶ τὸ τῆς σβεσθείσης χρεὸς μανδᾶτι ἀπαιτεῖται. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ πῶσων τεμποραλίων ἀγωγῶν ἔστιν εἰπεῖν. μέμνησο γὰρ τῶν εἰρημένων διγ. α΄.

Τὸ ἀφανὲς σιτηρέσιον οὔτε διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς, οὔτε ἐξτρομοδυναρίως ἀπαιτεῖται. τὰ καλῆ πίστει κατὰ τὸ ἀναγκαῖον δαπανηθέντα λαμβάνει ὁ διοικητής, κἂν μὴ δυνήθῃ πληρῶσαι τὸ προᾶγμα.

τὸ ἀφανὲς σιτηρέσιον] Ἐπειταίμαρ σοι τῶν ἐμῶν πραγμάτων τὴν διοίκησιν, σαλᾶριον ὑποσχόμενος σοι δώσειν ἄοριστον. μὴ ἀποπληρώσας τὴν ὑπόχρεσιν ζητεῖται, εἰ δύναμι μὴ καταβῆλαιν τὸ ὑποσχεθέν. καὶ φησιν ὁ Παπινᾶνος, μὴ ἔστιν ὁρδινεμ ἀπαιτεῖσθαι μὲν τὸ σαλᾶριον· τὸ γὰρ εἰρημένον, ὡς ἔστιν ὁρδινεμ εἰσθῆν ἀπαιτεῖσθαι τὸ σαλᾶριον, τοσὶν σφειλομένῳ, ἤντιμ κέρτος ἐστὶν ἰγκέριας δὲ τῆς ὑποσχέσεως οὐσης ἀργεὶ ἀπαιτεῖται πᾶσα.

Κυρίλλου. Σαλᾶριον ἰγκερτον οὐκ ἔροωται.

Στεφ. Σημείωσαι, ὅτι τὸ ἰγκερτον σαλᾶριον οὔτε ἐξτρα ὁρδινεμ ἀπαιτεῖται, ὡς ἀνήκεται καὶ ἐν τῷ δ΄. βιβ. τοῦ κωδ. τι. λε΄. διατ. ιζ΄. οὔτε τῆς μανδᾶτι νινουμένης ὁρίζεται. σημείωσαι αὐτὸ διὰ τὸ ἀδιαστίτως κείμενον ἐν τῷ ζ΄. διγ. τοῦ πρώτου τι.

τὰ καλῆ πίστει — δαπανηθέντα] Ἐπειταίμαρ σοι τῶν ἐμῶν πραγμάτων τὴν διοίκησιν. οἶκον ἐμὸν καταπιῶσιν ἀπειλοῦντι σοὶς ἀναλωμάτων διασθῶσας, καὶ μετὰ τὸ γενέσθαι ὁμολογημένους νεκροσάριον δαπάνημα συνέβη τοῦτον καταπιῶσιν ἦγον ἐπιπρησθῆναι τὸν οἶκον. ἔξεις καὶ ἐμοῦ τὴν μανδᾶτι, μεθοδεύων τὰ δαπανήματα, εἰ καὶ τὰ μάλιστα πέρας ἐπιπνῆναι τοῖς καλῶς ἀρχαίσι οὐκ ἰσχυσας, τύχης ἐναντίας φθορησῶσας τῷ γενομένῳ.

μὴ δυνήθῃ πληρῶσαι τὸ προᾶγμα] Στεφ. Σημείωσαι, ὅτι τὰ νεκροσάρια δαπανήματα, κἂν μὴ χρηστὸν ἔδεξαι πέρας ἢ χρεῖα, δύναιται ἀπαιτεῖν ὁ προκουράτωρ.

νζ΄. Ἰδεμ. ε) Τῆς τελευτῆς τοῦ ἐνταλθέντος ἀνδράποδα πωλήσῃ κλέται ἢ ἐντολή α). εἰ δὲ πλανηθέντες οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ ν) πωλήσουσιν οὐ κλοπιμαία διαθήσει, ἀλλὰ διὰ τὸ πληρῶσαι τὴν πίστιν τοῦ τελευτήσαντος, διὰ τοῦ χρόνου νυκτιεύουσιν αὐτῶν οἱ ἀγορασταί. ὑποστρέφων δὲ ἐκ τῆς ἐπαρχίας ὁ σωματέμπορος καλῶς κινεῖ τὴν Πονβλικιανήν. ἢ γὰρ παραγραφὴ τῆς δεσποτείας διαγνώσει αἰτίας δίδοται· καὶ οὐκ ὀφείλει ὁ καταπιστεύσας τινὶ διὰ τὴν πλάνην ἢ ἀπειρίαν τῶν κληρονόμων ζημιοῦσθαι.

τῆς τελευτῆς] Σωματέμπορος τις ἀνδράποδά μοι δέδωκεν. ἐντεταμένος ταῦτα πωλήσῃ ἀπεδήμησεν. ἐτελεύτησα πρὸ τῆς τῶν ἀδραποδῶν διαπραγείσεως. ἤλον, ὅτι τῆς ἡδὲ ἰντεγρα συμπίσεως μοι τελευτῆς διετέλετο τὸ μανδάτον. ὁ ἐμὸς κληρονόμος οὐ φοβῶδι ἄνιμο ἦγον οὐ ψυχῇ κλέπτοτος, ἀλλὰ πλανηθεὶς ἐνόμισεν ἀναγκαῖον εἶναι, ἀποπληροῦν αὐτὸν τὸ ἐνταλθῆν τῷ τελευτήσαντι, καὶ τοὺς οὐκ ἐπίστατος ἐπώλησεν. οἱ ἀγορασταὶ τοῦτους ἠσσοκαπιτεῖν δύναιται, ὡς καὶ βόνα φίδε γεμῶμενοι, καὶ οὐκ ὄντων φοβηθῆσιν τῶν ἀνδραποδῶν. ἢ γὰρ τοῦ νόμιμον ἄγροια, ἢ ὁ κληρονόμος ὑπέστη νομίμας, αὐτὸν ἀνάγκη ἔχειν, τὸ ἐπιπνῆν τῷ τελευτήσαντι πληρῶσαι, κλέπτην αὐτὸν οὐ κατασκευάζει. ἀλλὰ τὴν μὲν διορέτικα ἐν ἡμῶν ὁ σωματέμπορος κινεῖν οὐ δύναται τῶν ἀνδραποδῶν ὀδονκαπιτευθέντων· ἔστιν δὲ αὐτῷ οὐκ ἀχρηστός ἢ Πονβλικιανή. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ὁ ἐναγομένος δυνάται κερτοῦσθαι παραγραφῆ, λέγων, ἀλλ' εἰ μὴ ἐνόμος γενοῦν δεσποτεῖς τῷ τρωτῷ τῆς οὐσοκαπιτεῖας, ἀλλ' οὐκ ἀνίσχυρος ἢ τοιαύτη γίνεται παραγραφῆ· οὐδὲ γὰρ, ὡς ἔτεχεν, ὁ νόμος ταύτην ἀντιπνῆσθαι συγχωρεῖ, ἀλλὰ καὶ οὐκ ἀνάγκη, τοιούτων, εὐλόγου αἰτίας ὑποκειμένης. οὐκ ἔστιν δὲ δίκαιον, τὸν οὐσιμῶν ἀνδρὸς πίστιν ἐπιλεξαμένον διὰ τὴν ἀπειρίαν ἢ πλάνην τῶν κληρονόμων ὑποβάλλεσθαι ζημίαν. ὡστε οὐκ ἢ τοῦ νόμου προαίρεσις ἢ τὴν παραγραφὴν ἐπαγγελλομένη τῷ ἀγοραστῇ σαθρὰν δεικνύει ταυτην διὰ τὴν εὐλόγον αἰτίαν.

8) in secundam transfertur] Hoc ad id prod-est, quod si prima mandati actio tempore extincta sit, id quod ex ea debebatur, secunda mandati actione petitur. Hoc in omnibus temporalibus actionibus dici potest. Memor sis eorum, quae dig. I. dicuntur.

Salarium incertum⁹⁾ nec iudicio mandati, neque *L. 56. §. 3. 4.* extra ordinem petitur. Sumtus bona fide necessario *D. XVII. l. factos*¹⁰⁾ procurator recuperat, quamvis negotium perficere non potuerit¹¹⁾.

9) salarium incertum] Negotiorum meorum administrationem tibi mandavi, salario incerto tibi promisso. Cum promissionem non implem, quaeritur, num promissis non stare mihi liceat. Et ait Papinianus, salarium non peti extra ordinem: nam quod dicitur, salarium extra ordinem peti solere, accipere debemus, cum certum sit: sin autem promissio incerta est, omnis cessat petitio.

Cyrilli. Salarium incertum non valet.

Stephani. Nota, salarium incertum non peti extra ordinem, ut et lib. 4. Cod. tit. 35. const. 17. refertur, neque si mandati actum sit, definiri. Nota hoc propter id, quod indistincte dicitur dig. 7. huius tituli.

10) sumtus bona fide — factos] Negotiorum meorum administrationem tibi mandavi. Domum meam, quae ruinam minabatur, impensis tuis refecisti, et posteaquam impensae haud dubie necessariae erogatae erant, accidit, ut domus mea concideret aut deflagraret. Mandati mecum ages, sumtus petiturus, quamvis bene coeptis finem imponere non potueris, quippe quibus adversa fortuna invideret.

11) negotium perficere non potuerit] Stephani. Nota, procuratorem necessarias impensas consequi, licet res, in quam factae sunt, bonum finem non habuerit.

*LVII. Idem. Morte*¹⁾ eius, cui mandatum erat, *L. 57. D. eod.* ut mancipia venderet, solvitur mandatum. Si vero errore lapsi heredes²⁾ eius vendiderint, non animo furandi, sed ut fidem defuncti explerent, emtores mancipia usucapiunt³⁾. Venalitiarius⁴⁾ autem ex provincia reversus recte agit Publiciana⁵⁾. Nam exceptio dominii causa cognita datur: neque is, qui fidem alicuius elegit, ob errorem aut imperitiam heredum damno affici debet⁶⁾.

1) morte] Venalitiarius servos mihi dedit. Postquam mihi mandaverat, ut eos venderem, profectus est. Antequam servi venderentur, decessi. Certum est, cum contigerit, ut re integra moreretur, mandatum esse dissolutum. Heres meus, non furandi animo, sed errore lapsus, necessarium esse ratus, mandatum defuncto datum a se impleri, servos vendidit. Emtores eos usucapere possunt, quia bona fide possident et mancipia furtiva non sunt. Nam iuris iguorantia, qua heres lapsus arbitrabatur, se necesse habere, ut mandatum defuncto datum impleret, furem eum non efficit. Verum venalitiarius directa in rem actione experiri non potest, servis usucaptis: non inutilis tamen ei est Publiciana. Quamvis enim reus exceptione uti possit, dicens, at si non iustus dominus usucapionis modo effectus sum, tamen inefficax talis exceptio erit: neque enim lex concedit, eam quolibet casu obici, sed causa cognita, id est, cum iusta causa subsit. Aequum autem non est, eum, qui viri certi fidem elegit, ob imperitiam aut errorem heredum damno affici. Itaque voluntas legis, quae emtori exceptionem promittit, inefficacem eam esse demonstrat ob iustam causam.

1) Ἰδεμ. Cod. Coisl. Deest apud Fabr. 2) Sic Fabr. Cod. Coisl. τὸ μανδάτον. 3) αὐτοῦ Fabr. Deest in Cod. Coisl. Basil. T. II.

πλανηθέντες οἱ κληρονόμοι] * Ζήτει βιβ. ν. tit. γ. κεφ. κζ. ὁ φησιν ἡ νόμον πλάνη ἐμποδίζει τῆ οὐσουλκπιώνι. ὁθεν εἰ τὴν ἀρχὴν πωλοῦντι τῷ ἀνήθῳ μετὰ τὴν πρῶσαν ἀνθετίσην ὁ ἐπίτροπος, οὐ διὰ τοῦ χρῆσθαι δεσπόζεται τὸ πρᾶθῆν. ἐνταῦθα οὖν οὐ περὶ νόμον ὁ ἀγοραστὴς ἐπλανᾶτο. θεμασίον γὰρ, αὐτὸν μὴ εἶδῆναι τὴν ἐντολὴν καὶ τὸν τοῦ ἐντειλαιμένου θάνατον. δῆλον δὲ, ὅτι ὁ πρᾶτης περὶ τὸν νόμον ἐπλανᾶτο ἥτοι ὁ κληρονόμος· καὶ διὰ τοῦτο οὐσουλκπιεῦθη μὲν τὸ πρᾶθῆν, χωρὶν δὲ ἔλαβεν ἡ Πουβλικιανῆ.

* Χρήσιμον καὶ πάντῃ ἀναγκαῖον. εἰ δὲ τις τὸ ἐν χρήσει δοθῆν τῷ δεσπότῃ ἢ ἐν παρακαταθήκῃ πωλήσει ὡς ἴδιον τοῦ τεσταίτωρος, ὁ ἀγοραστὴς ἰσχυρῶς οὐσουλκπιεῦσει, ὅτι μὴ νόμον ἀγνοίῃ ὁ κληρονόμος ἐπώλησεν, ἀλλὰ φάκτου, νομίως, ἴδιον εἶναι τοῦ τεσταίτωρος τὸ πωλούμενον.

διὰ τοῦ χρόνου κυριεύουσιν αὐτῶν] Τοῦ Ἄνω. διὰ τοῦτο χρῆται οὐσουλκπιῶνος, ἐπειδὴ ἕτερον ἢ τὸ μανδάτον ἐλύθη.

ὁ σωματέμπορος] Σωματέμπορον λέγει τὸν ἐντειλαιμένον πρᾶθῆναι τὰ ἀνθρώποδα.

καλῶς κινεῖ τὴν Πουβλικιανῆν] Δωροθέου. Πουβλικιανῆν ἔσκισοσθῶν. τοῦτο δὲ τὸ ἥττον non inutiliter θέλει, εἰ καὶ τινὰ τῶν ἀντιπαραγραφῶν οὐκ ἔχοι. ἐλόθου γὰρ, τὸν σωματέμπορον ἀπὸ μὴ δεσποτου ἀγοράσαι καὶ διὰ τοῦτο τὴν Πουβλικιανῆν αὐτὸν ἔχειν.

Steph. Ἡ γὰρ Πουβλικιανῆ οὐ μόνον τῷ πρὸ οὐσουλκπιῶνος ἐκτεσόντι τῆς τοῦ πρᾶγματος νομῆς παρέχεται, ἀλλὰ καὶ τῷ πάλαι δεσπότῃ, ἕτερον τὸ πρᾶγμα οὐσουλκπιεῦσαντος, δίδοται, τὴν γενομένην ἀνάσχιζουσα οὐσουλκπιῶνα.

* Ὅτι μετὰ τὸ γενέσθαι δεσπότην τὸν καλῆ πίστι ἀγοραστὴν διὰ τῆς οὐσουλκπιῶνος κινεῖται Πουβλικιανῆ ἐνδυνάμωσ καὶ αὐτοῦ, ζῆπει καὶ βιβ. ζ. tit. ε. κεφ. κη. ὠρῶσιν καὶ δίδῶν τῷ καλῆ πίστι νομῆ τὴν Πουβλικιανῆν κατὰ τοῦ δεσποτου γεμομένου ἐπὶ ἕτεροῦ θέματι.

ὁ οὐκ ὀφείλει — ζημιούσθαι] οὐσουλκπιεῦσέ τις, οὐκ ἀντιτίθῃσιν τὴν τοιαύτην παραγραφῆν.

I. 58. pr. II. XVII. 1. νῆ. Παῦλ. Εἰ μὲν προηγουμένης ἐντολῆς διεκδικήσω τὴν τελευτήσαντα, γῶρα τῆ περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆ κατὰ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ· ἢ γὰρ ἐντολή^w), οὐ μὴν καὶ ἡ περὶ αὐτῆς^x) ἀγωγῆ σβέννεται τῆ τελευτῆ τοῦ ἐνταλθέντος^y). εἰ δὲ χωρὶς ἐντολῆς διεξεδίκησας, ἢ περὶ διοικήσεως πραγμάτων ἀγωγῆ ἀνομῶζει.

προηγουμένης ἐντολῆς] Ἐντειλαιμένη σοι, τὴν κατ' ἐμοῦ ποιῶν ὑποσχόμενος. ἐμὲ τελευτῶντα ἀγνοῶν τοῦτο ὡς εἶ ζῶντος ὑπεδέχου τὸ δικαστήριον ὀνόματι ἐμῷ. κ τὴν μανδάτι. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ἢ ἕτερον^a) τελευτήσαντος διαλύεται τὸ μανδάτον, ἀλλ' οὖν διὰ τὸ αὐτεὶ δίκαιον ται. εἰ δὲ λόγω τῆς πρὸς ἐμὲ διαθήσεως τὴν ὑπὲρ ἐμοῦ δίκην ἠβουλήθησ ὑποδέξασθαι, οὐ κατὰ μανδάτον ἐμὸν, ἀλλ' ἐμὸν πρᾶτων ἐνίχθησ ὑπὲρ ἐμοῦ, κατὰ τοῦ ἐμοῦ κληρονόμου τὴν νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ ἔξεις, ἐπειδὴ προκαταχθεις ἦλεν λάττειν ἠδῆραιο τὴν ἀναγωγῆν, ὑπεύθυνος ὑπὲρ ἐμοῦ.

† Κυρῖλλου. Lit^a) τὸν τελευτῶντα ἀγνοῶν δεφενδεύσεις, εἰ μὲν μανδάτον εἶχες, κινεῖς μανδάτου· εἰ δὲ μὴ, νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ. [Sch. u. II. 191.]

τῆ τελευτῆ τοῦ ἐνταλθέντος] Steph. Σημειῶσαι ἐν ἡτῆ, ὅτι, εἰ καὶ τελευτῆ τοῦ ἐντειλαιμένου λύεται τὸ μανδάτον. ὅμως ἢ μανδάτι οὐ σβέννεται. διὰ τοῦτο ὁ ἐνταλθεὶς οἰονδηποτε μανδάτον, ἐν ἀγνοίῃ τῆς τοῦ ἐντειλαιμένου τελευτῆς πληρῶν τὸ μανδάτον, κατὰ τῶν αὐτοῦ κληρονόμων^b), κἂν ἐφθασε ἠδῆ τὸ μανδάτον λυθῆναι τοῦτο. τὸ δὲ αὐτὸ ἔγνωσ καὶ ἐν τῷ κζ. διγ. τοῦ παρόντος tit. βλέπε δὲ, ἐνταῦθα δίδωσι τὴν μανδάτι, φάκτου καὶ μὴ νόμου ἀγνοίαν θεμασίως, ὡς ἐν τῷ προλοβόντι διγ. θεθεμασίως.

ἢ περὶ διοικήσεως πραγμάτων ἀγωγῆ] * Καὶ ἐπὶ τῆς νεγοτιόρουμ δὲ γεστοόρουμ φησὶν βιβ. ιζ. tit. α. κεφ. γ. θεμ. α. κεφ. ια. ὃ περιέχεται, ἐνεχεσθαι τὸν διοικήσῶντα τὰ τοῦ τεσταίτωρος ἥτοι τοῦ τελευτήσαντος πρᾶγματα τῆ νεγοτιόρουμ γεστοόρουμ, καὶ ἔχειν αὐτὸν ταύτην τὴν ἀγωγῆν. καὶ βιβ. ζ. tit. ε. κεφ. οδ. θεμ. β.

w) Sic Fabr. Cod. Coisl. τὸ γὰρ μανδάτον. x) Cod. Coisl. αὐτοῦ. y) Lege τοῦ ἐντειλαιμένου. z) Cod. Coisl. ἢ ἐντέγχαρε. a) Hoc scholium habet integrum Fabr. lit. u. T. II. p. 191. Cod. Coisl. exhibet eum lacuna. Desunt in eo verba: κινεῖς μανδάτου· εἰ δὲ μὴ, νεγοτιόρουμ. b) Deesse videtur κινεῖ, vel simile quid.

2) errore lapsi heredes] Quaere lib. 50. tit. 3. cap. 27. quod ait: Iuris error impedit usucapionem. Itaque si pupillo vendenti post venditionem tutor auctor factus sit, res vendita usu non capietur. Hoc loco igitur emtor ius non ignoravit: nam finge potius, eum ignorare mandatam et mortem mandatoris. Venditor autem sive heres ius ignorabat: ideoque res quidem vendita usucapta est, locus autem datus est Publicianae.

Hoc utile et valde necessarium est. Sed si quis rem defuncto commodatam vel apud eum depositam tanquam propriam testatoris vendidit, emtor recte usucapiet, quia heres non iuris, sed facti ignorantia vendidit, ratus, rem venditam esse testatoris propriam.

3) mancipia usucapiunt] Anonymi. Ideo usucapio necessaria est, quia integra re mandatam solutum est.

4) venalitiarius] Venalitiarium dicit eum, qui mancipia vendenda mandaverat.

5) recte agit Publiciana] Dorothei. Publiciana rescissoria. Verba autem non inutiliter significant, quamvis replicationem non habeat. Finge enim, venalitiarium a non domino emisse ideoque habere Publicianam.

Stephani. Publiciana enim non solum ei, qui ante usucapionem rei possessionem amisit, datur, verum etiam re ab alio usucapta ei, qui dominus olim fuit, ut usucapio impleta rescindatur.

Re a bonae fidei emtore usucapta, adversus eum cum effectu Publiciana agi, quaere et lib. 60. tit. 5. cap. 28. pulchrum, quod bonae fidei possessori Publicianam adversus dominum possidentem alio casu tribuit.

6) neque — damno affici debet]

LVIII. Paul. Si praecedente mandato¹⁾ mortuum defundero, adversus heredes eius locus est mandati iudicio: mandatam enim, non etiam mandati actio morte mandatoris²⁾ extinguitur. Quodsi sine mandato defensionem suscepisti, negotiorum gestorum actio³⁾ competit.

1) praecedente mandato]

Cyrrilli. Si defunctum, ignorans mortem eius, defendisti, si mandatam habebas, mandati ages: sin minus, negotiorum gestorum.

2) morte mandatoris] Stephani. Nota in textu, licet morte mandatoris solvatur mandatam, tamen mandati non extingui actionem. Ideo is, cui quodlibet negotium mandatam est, si mortem mandatoris ignorans mandatam perficiat, cum heredibus eius agit, licet hoc mandatam iam antea solutum sit. Idem didicisti dig. 26. huius tituli. Ecce, hoc loco mandati actionem tribuit, facti, non iuris ignorantia supposita, ut praecedente digesto positum est.

3) negotiorum gestorum actio] De negotiorum gestorum actione loquitur lib. 17. tit. 1. cap. 3. them. 1. et cap. 11. quo continetur, eum, qui defuncti negotia gesserit, negotiorum gestorum teneri, eique eandem dari actionem. Et lib. 7. tit. 5. cap. 74. them. 2.

Χρεωστών μοι δέδωκάς μοι μανδάτωρα, καὶ τελευτήσαντός σου κατὰ σύμφωνον τοῦ πλείονος μέρους τῶν δανεισίων ἐψηφίσθη, ἀρκεσθῆναι αὐτοὺς μοίρα. εἰ μὲν παρήμην, οὔτε τὸν κληρονόμον σου, οὔτε τὸν μανδάτωρα πλέον ἀπαιτῶ τοῦ ψηφισθέντος, εἰ μὴ ῥητικῶς ἀντείπον, φυλάξας ξιαντῶ τὴν κατὰ τοῦ μανδάτωρος ἐπιλογὴν. εἰ δὲ ἀπελιμπανόμεν, οὐκ ἀπόλλω τὴν ἐπιλογὴν, ὡσπερ οὔτε τὸ ἐνέχυρον, οὔτε τὸ πρόνομιον. κἂν δὲ τέλειον ὁ ἐντελιόμενος^{c)} ἢ ὁ ἐγγυητὴς ἀπαιτῆται, οὐδὲν πλέον τοῦ ψηφισθέντος μέρους ἀπαιτῶ^{d)} τὸν κληρονόμον. εἰ δὲ τὸ ψηφισθὲν μέρος ἀπαιτήσω τὸν κληρονόμον, δοκῶ συνανεῖν, καὶ τὸ λείπον οὐκ ἀπαιτῶ τὸν ἐγγυητήν.

χρεωστών μοι] Κατὰ μανδάτον Σείου Τίτιος ἐδανείσατο παρὰ Πρίμου ρομίματι ρ. δούς καὶ ἐνέχυρον. ἐτελεύτησε Τίτιος ἐπὶ ἐμοῦ κληρονόμου, πολλοῖς ἄλλοις ἐποφείλων. τοῦ πλείονος μέρους τῶν κρεδιῶν συνελθόντος ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ πρώτου, ἐψηφίσατο, τῷ ἡμίσει μέρει τοῦ χρέους ἕκαστον ἀρκεσθῆναι κρεδίτωρα. ἐνὸς δὲ τούτων ἀπολιμπανόμενου, ὃ ἦν δοθεὶς ἐπὶ τοῦ δανείματος μανδάτωρ καὶ ἐνέχυρα, τούτων οὕτως ψηφισθέντων, ὁ Πρίμος τὸ χρέος ὀλοκλήρον ἀπαιτῆ τὸν μανδάτωρα. καὶ ζητούμεν, εἰ ἐναγόμενος ὁ μανδάτωρ τὴν αὐτὴν ἔχει παραγραφὴν, ἢ ἔγωγ, ὁ Τίτιος κληρονόμος, ὥστε αὐτὸν μὴ περαιτέρω τοῦ ἡμίσεος καταβαλεῖν. καὶ ἀποκρίνεται ὁ Παῦλος, λέγων· εἰ μὲν παρῆν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τοῦ πρώτου ὁ Πρίμος καὶ συνηρέσει, ὡς πακτεύσας ἐξεβάλλετο τῇ αὐτῇ παραγραφῇ ὑπὸ τοῦ μανδάτωρος, ἢ καὶ ὁ κληρονόμος ἠδυνάτο ἀντιθέσθαι· εἰ δὲ καὶ ἐγγυητὴς ὑπῆρ, ὡσαντις τῷ μανδάτωρι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπόντι ἐθεματίσαμεν τὸν κρεδίτωρα, ἰσοπὸν ἐστίν, αὐτὸν ἀφελεῖσθαι τὴν ἐπιλογὴν, τὴν εἰς ὀλοκλήρον κατὰ τοῦ μανδάτωρος ἀγωγὴν, ὡσπερ καὶ τὴν τοῦ ἐνεχύρου ἐπὶ ὀλοκλήρῳ τῷ χρεῖ διαπρασίαν, ἢ τὸ τῆς ὑποθήκης πρόνομιον. ἠδυνάτο γὰρ παρῶν τοῦτο αὐτὸ φυλάξαι ἰδιώως τὸ τῆς ἐπιλογῆς δίκαιον, καὶ μηδὲ ἐν ὑποστήρῳ πρόκριμα περὶ τῆς τοῦ μανδάτωρος ἐναγωγῆς. εἰ καὶ τὰ μάλιστα γὰρ ὁ μανδάτωρ ἢ ὁ ἐγγυητὴς τὸ ὀλοκλήρον κατεβάλον, οὐ δύναται περαιτέρω τοῦ ἡμίσεος τὸν κληρονόμον μεθοδεύειν· ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ κρεδίτωρές εἰσι, τὴν αὐτὴν καὶ τοῖς ἀντιθέτοι παραγραφῆν. εἰ δὲ ὁ Πρίμος παρὰ τοῦ κληρονόμου λάβῃ τὸ ἡμισυ, ζητούμεν, εἰ δύναται τὸ λειψόμενον ἅπὸ τοῦ μανδάτωρος ἢ τοῦ ἐγγυητοῦ ἀπαιτεῖν. καὶ φασιν, τοῦτο πράττειν μὴ συγχωρεῖσθαι. τῷ γὰρ ἐλθεῖν κατὰ τὸν κληρονόμον ἔδοξε συνανεῖν τοῖς ὑπὸ τοῦ πρώτου ψηφισθένσι, καὶ εἰκότως ἀναγκάζεται, τῷ ἡμίσει τοῦ χρέους ἀρκεσθῆναι.

Κυρίλλ. Τὸ συμφωνῆσαι τοὺς πλείονας δανειστὰς ἐπὶ χρεῶν ἀποκοπή, οὐ βλάπτει τοὺς ἔχοντας μανδάτωρα ἢ ἐγγυητὴν ἢ ὑποθήκης πρόνομιον, ἀλλὰ τὸν μανδάτωρα ἢ ἐγγυητὴν κινουῦντα μανδάτι. εἰ μὴ ἄρα παρήσαν ἢ μετὰ ταῦτα ἐκήρυσαν κατὰ τοῦ ἔρου, τὸ συμφωνηθὲν μέρος ἀπαιτοῦντες.

Τοῦ Ἐναντιοφ. Καὶ μὴν θέλει ὁ μανδάτωρ προλαμβάνειν τὸ συνάλλαγμα τοῦ ἔρου, ὡς διγ. ιβ'. πρὸ δύο θεμάτων τοῦ τέλους. Ἄλλως. Ἐκεῖ ὑπόθου, οὐ κατὰ μανδάτον ἐδόθη προθεσμία.

τελευτήσαντός σου] * Πρόσρχες τῷ Ἐναντιοφανεῖ, ἵνα μὴ ἐναντιωθῇ τῷ πρὸ τριῶν θεμάτων τοῦ τέλους θέματι τοῦ ιβ'. κεφ.

τοῦ πλείονος μέρους τῶν δανεισίων] Τὸ μείζον μέρος μὴ ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δανεισίων κανονίσσης, ἀλλ' ἐκ τῆς οφειλομένης ποσότητος. τοῦτο γὰρ ὁ Παπινάιος ἐν τῷ η'. διγ. τῶν πρώτων τοῦ δὲ πάκτις φθάσας ἐδίδαξεν. μὲνησὸ δὲ τῶν εἰρημένων πρὸς τῷ τέλει τοῦ ζ'. διγ. τοῦ αὐτοῦ δὲ πάκτις τῶν πρώτων.

ἐψηφίσθη] * Παρὰ τοῦ δικαστοῦ κατὰ γνώμην δηλαδὴ τοῦ πλείονος μέρους τῶν δανεισίων, ὡς βιβ. θ'. τιτ. ζ'. κεφ. μη. τουτέστιν, κατὰ τὸ ποσὸν τοῦ χρέους, οὐ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν προσώπων. ζῆτει καὶ βιβ. γγ'. τιτ. β'. κεφ. ιδ'. καὶ βιβ. ια'. τιτ. α'. κεφ. η'. θεμ. τελευταῖον. καὶ βιβ. θ'. τιτ. ε'. κεφ. ιζ'.

τὸ πρόνομιον] Ἐνυπόθηκον πᾶσι τοῖς ἔχουσι σισπηροῦς ὑποθήκας. οὕτως οὖν νόσον. ἰδικῶς ὁ Οὐλπιανὸς ἐν τῷ

Cum mihi pecuniam deberes⁴⁾, mandatorem mihi L. 58. §. 1. dedisti, et te defuncto⁵⁾ consensu maioris partis creditorum⁶⁾ decretum est⁷⁾, ut portione certa contenti essent. Si quidem praesens fui, neque ab herede tuo, neque a mandatore amplius petam, quam decreto continetur, nisi nominatim contradixero, servata mihi adversus mandatorem electione. Si vero abfui, electionem non amitto, sicut nec pignus, nec privilegium⁸⁾. Licet autem solidum a mandatore vel fideiussore petere possim, ab herede tamen non amplius⁹⁾, quam partem decreto comprehensam petam. Si vero partem decreto confirmatam ab herede petiero, consentire videor, et reliquum a fideiussore non petam.

4) cum mihi pecuniam deberes] Mandatu Seii Titius a Primo centum aureos mutuos accepit, pignore quoque dato. Titius me herede relicto decessit, multos alios creditores habens. Cum maior pars creditorum in iure apud Praetorem consensisset, decrevit Praetor, ut quisque creditor parte dimidia pecuniae debitaе contentus esset. Unus creditorum abfuit, dum haec decernerentur, eique pecuniae creditae nomine per mandatorem et pignora cautum fuerat. Is, nomine Primus, a mandatore debitum solidum petit. Quaerimus, an mandator conventus eandem habeat exceptionem, quae mihi, heredi Titii, competit, ita ut plus dimidia parte non solvat. Et Paulus respondet: Si quidem praesens fuisset in iure apud Praetorem Primus et consensisset, tanquam pacti particeps a mandatore eadem submoveretur exceptione, quam et heres obiciere posset: sed et si fideiussor intercessit, idem, quod in mandatore, obtinet. Sed cum posuerimus, abfuisse creditorem, absurdum est, auferri ei electionem, id est, actionem cum mandatore in solidum, sicut et pignoris totius debiti nomine distrahendi facultatem, vel hypothecae privilegium. Nam praesens hoc ipsum electionis ius specialiter sibi servare potuisset, et ne ullum circa actionem cum mandatore sustineret praedictum. Nam mandator vel fideiussor, licet solidum solverint, tamen non amplius, quam dimidiam partem ab herede petere possunt: quia et ipsi creditores sunt, eandem his quoque heres obicit exceptionem. Si vero Primus ab herede dimidium consecutus sit, quaerimus, num reliquum a mandatore vel fideiussore petere queat. Et respondemus, hoc facere ei non permitti. Eo enim, quod cum herede egit, decretis a Praetore consentire videtur, et merito dimidia debiti parte contentus esse cogitur.

Cyrilli. Pactum maioris creditorum partis de parte debiti remittenda iis non nocet, qui mandatorem vel fideiussorem vel hypothecae privilegium habent, sed nocet mandatori vel fideiussori mandati cum reo agenti: nisi creditores hi praesentes fuerint, aut postea a reo partem debiti pacto constitutam petierint.

Enantiophanis. Atqui mandator praeeoccupare vult contractum rei, ut dig. 12. them. 3. ante finem. Aliter. Pone illic, ex mandato datum esse solutionis spatium.

5) te defuncto] Attende ad Enantiophanem, ne obstat them. 3. ante finem cap. 12.

6) maioris partis creditorum] Maiorem partem cave ne ex numero creditorum aestimes, sed ex pecuniae debitaе quantitate. Hoc enim Papinianus dig. 8. tit. de pactis parte prima Digestorum supra docuit. Memineris eorum, quae in fine dig. 7. eiusdem tituli de pactis dicta sunt.

7) decretum est] A iudice, scilicet ex voluntate maioris creditorum partis, ut lib. 9. tit. 7. cap. 48. quae non ex numero personarum, sed ex quantitate debiti aestimatur. Quaere et lib. 13. tit. 2. cap. 14. et lib. 11. tit. 1. cap. 8. them. ult. et lib. 9. tit. 5. cap. 17.

8) privilegium] Quod competit omnibus, qui tacitas habent hypothecas. Ita igitur intellige. Ulpianus

c) Sic recte Fabr. Cod. Coisl. ἐνταλθεῖς. d) Sic Fabr. Cod. Coisl. ἀπαιτεῖ.

ί. διγ. τοῦ δὲ πάσις τῶν πρώτων φησίν, ὅτι καὶ ὁ φύσκος καὶ οἱ περιβλεγμαῖοι πάντες, ἐν ᾧ μὴ ἔχουσιν ὑποθήκην, προκριματίζονται.

Τοῦ Ἐναντιοφανοῦς. Ἐν δὲ τῷ ί. διγ. τοῦ ιδ'. τι. τοῦ β'. βιβ. φησίν, προκριματίζεσθαι τὸν περιβλεγμαῖον.

† Θεὸς γὰρ, οἱ τὴν φονερατικίαν εἶχον ἀγωγὴν, ἥτις ἀπαιτεῖ τὴν περὶ τὴν ταφὴν διαπάνην, ἢ ἕτερον προσωπικῶν προτιμωμένην τῶν ἄλλων προσωπικῶν ἀγωγῶν. [Sch. x. II. 191.]

οὐδ' ἐν πλείον] Προκριματίσθησαν γὰρ καὶ αὐτοὶ κατὰ δεκτέον τοῦ πρώτου οἷα κω.....

† Ἐπειδὴ γὰρ ἄδειαν ἔσχεν, ὡς ὁ δανειστής, χορεῖν καὶ κατὰ τοῦ μανδατώρος, καὶ κατὰ τοῦ κληρονομοῦ τοῦ χρεώστου, κελῶς ἀντιπῶν ἔχει τὴν κατὰ τοῦ μανδατώρος ἐπιλογὴν, ὡς μόνος κατὰ μανδάτου δανείσας, καὶ τέλειον ἀπαιτεῖ κατὰ δὲ τοῦ κληρονομοῦ τοῦ χρεώστου οὐχί, ὡς τῶ τῶν πλείων ἀκολουθῶν δόγματι. [Sch. y. II. 191.]

L. 59. pr. rθ'. Ἰδεμ. e) Ἐὰν κατ' ἐντολήν f) μου ἐπερωτήσης D. XVII. 1. τὸν χρεώστην μου, ἐμοῦ μὴ δωρομένου σοι, ἔχω τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν εἰς τὸ ἐκχωρηθῆναι τὴν ἀγωγὴν, ἢ λαβεῖν τὰ ἀπαιτηθέντα.

ἐμοῦ μὴ δωρομένου σοι] Ἐὶ γὰρ ὡς δωρούμενός σοι παρεκκεῖσά σε αὐτὸν ἐπερωτῆσαι, οὐ κατέχη μοι ἢ τῷ κληρονομῶ μου..... ἢ τοῦ ἐνταλθέντος ποσότης· πᾶσα γὰρ δωρεὰ τοῦ φ. χρυσοῦς ὑπερβαίνουσα καὶ μὴ ἐμφανισθεῖσα πραγματοποιε..... g) μόνον τὸ περισσόν.

* Ζῆτει βιβ. μγ'. τι. α'. κεφ. οθ'. ἐκεί γὰρ κατὰ τοῦ ἐπερωτηθέντος οὐκ ἔστι σιτουλάτιον δέδωκεν, ὡς οἴμαι, προσωπῶν τοῦ δεσποίου γενομένης τῆς ἐπερωτήσεως ἀπὸ τοῦ φροντιστοῦ αὐτοῦ. Ζῆτει καὶ τοῦ πρώτου βιβ. κεφ. μγ'. με. θεμ. ε'. περὶ τὸ τέλος καὶ τὸ ζ'. θεμ. τοῦ ε'. κεφ. ἢ εἴπερ οἱ παρὴν ἐκεῖ ὁ πρωτότυπος.

† Ζῆτει τοῦτον τοῦ βιβ. κεφάλαιον ί. θεμ. ζ'. οὗ ἡ ἀρχὴ εἶν ἐπιπέλωμά σοι, ἐπερωτῆσαι Πέτρον. [Sch. z. II. 191.]

ἔχω τὴν περὶ ἐντολῆς ἀγωγὴν] * Οἱ δὲ μὲν κατ' ἐντολήν ἐπερωτῆσαι οὐ προσπορίζει μοι τὴν ἐξ σιτουλάτου, ἀλλ' ἐνάγεται..... ἐφ' ᾧ ἐκχωρηθῆναι τὴν ἐξ σιτουλάτου. ἀνάγκη καὶ τὴν ἐσομένην κειμένην παραγραφὴν ἀναγκαίαν καὶ βιβ. κγ'. τι. α'. κεφ. μς'. καὶ τὴν ἐκεῖ τελευταίαν παραγραφὴν. ἐν δὲ τῷ κεφ. οθ'. τοῦ α'. τι. τοῦ μγ'. βιβ. ἐπεὶ πρώτος τοῦ πρωτοτύπου ὁ φροντιστὴς ἐπηρωτῆσε, καὶ ὁ Μαρκελλὸς τὴν ἐξ σιτουλάτου δέδωκε τῷ πρωτότυπῳ· δοκεῖ γὰρ αὐτὸς, ἐπεὶ παρὴν, ποιῆσαι τὴν ἐπερωτήσιν. Ζῆτει καὶ βιβ. β. τι. β'. κεφ. τελευταίον ἀναγκαῖον, καὶ κεφ. αὐτοῦ κε. καὶ κη'. καὶ βιβ. κγ'. τι. α'. κεφ. κγ'. καὶ μς'. καὶ βιβ. κε. τι. α'. κεφ. ιγ'. καὶ βιβ. νς'. τι. α'. κεφ. ιδ'. θεμ. ις'. ἀναγκαῖον, καὶ βιβ. ις'. τι. θ'. κεφ. προτελευταῖον καὶ βιβ. νγ'. τι. α'. κεφ. ιγ'. νδ'. καὶ μβ'.

L. 59. §. 1. Ὁ ἐγγνητὴς ἀγοράζων παρὰ τοῦ δανειστοῦ τὸ ἐρέ- D. cod. χυρον οὐκ ἔοικεν ἐξωτικῶ· πληρούμενος γὰρ τὸ χρεὸς ἀποδίδωσιν αὐτὸ μετὰ καρπῶν διὰ τῆς περὶ ἐντολῆς ἀγωγῆς.

ὁ ἐγγνητὴς] Ὡς ἐν προθεσίᾳ ἔχε ταῦτα. ἐὰν ὁ δανειστής τὸ ἐνεχυρασθῆν αὐτῷ πράγμα..... τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῶν κρεδίων ἐπινοεῖται, ἵνα μὴ δυσχερὲς αὐτοῖς γένηται ἀγνωμοσύνη περὶ τοῦ..... εἴτα προσπιῶσαν τῷ πραγματῶν μειρίως φέρει τὴν λύπην τὴν ἐπὶ τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ ἀγορασθέντος. ἐπεὶ οὖν ταῦτα..... ἀγορασίαι, συμβαίνει, οὐ μικρὰ βλαπτεσθαι τὸν κρεδίωντα. τοῦτο οὖν τὸ χρεὸς ἦρσε μὴ δύνασθαι τὸν δεβίτωρα..... δύνασθαι τὸ ἐνεχυρον. ἐπειδὴ σοι ταῦτα προτεθειώθηται, ὅρα λοιπὸν, ἐδανείωτο Πρῶτος παρ' ἐμοῦ νομίσματα θ'. ἐγγνησμένου Σεκουίνδου, δούς καὶ ἐνεχυρον. ἐτελεύτησεν ὁ Πρῶτος. ὁ τοῦτον κληρονομὸς προσέγειν μετὰ τῶν τῶν τῶν χρεὸς ἠγνωμόνει. ἦλθεν ἐπὶ τὴν διαίτησιν τοῦ ἐνεχύρου, ὁ ἐγγνητὴς τοῦτον Σεκουίνδος ἠρώτησεν. δύναιται μετὰ ταῦτα ὁ Πρῶτος κληρονομὸς προσέγειν μετὰ τῶν τῶν τῶν χρεὸς τῷ ἐγγνητῇ, ἀναλαμβάνειν τὸ ἐνεχυρον μετὰ τῶν ἐξ αὐτοῦ ληφθέντων καρπῶν. καὶ μὴ τις λεγέτω· καίτοι εἰρηται, τὸν ἀγοράσαντα παρὰ τοῦ δανειστοῦ μὴ ὑποκείσθαι προσφορῇ. ἀλλὰ ταῦτα δεῖ ρεῖν,

dig. 10. tit. de pactis nominatim ait, et fiscum et omnes privilegiatos creditores, si hypothecam non habeant, pacto plurium praeiudicari.

Enantiophanis. Dig. 10. tit. 14. lib. 2. dicitur, praeiudicari privilegiatum creditorem.

Pone enim, me funerariam habere actionem, qua impensae funeris petuntur, aut aliam personalem actionem privilegio prae reliquis munitam.

9) non amplius] Nam his quoque decretum Praetoris praeiudicio fuit.....

Quoniam enim facultatem habuit, sicut creditor, agendi et cum mandatore et cum herede debitoris, merito contradicens electionem habet adversus mandatorem, cum solus ex mandato pecuniam crediderit, et solidum ab eo petit: non etiam adversus heredem debitoris, ut qui sequi debeat pactionem maioris creditorum partis.

LIX. Idem. Si mandatu meo stipulatus sis a debitor meo, cum tamen tibi donare nollem¹⁾, mandati actionem habeo²⁾, ut cedas actionem, vel ut exactam pecuniam reddas.

1) cum tamen tibi donare nollem]

Quaere lib. 43. tit. 1. cap. 79. Ibi enim adversus promissorem utilem ex stipulatu actionem dedit, stipulatione, ut opinor, personae domini ab actore eius facta. Quaere et huius libri cap. 43. 45. them. 5. circa finem et them. 7. cap. 5.

Quaere huius libri cap. 10. them. 7. cuius initium: Si mandavero tibi, ut a Petro stipuleris.

2) mandati actionem habeo] Quia qui ex mandato stipulatur, actionem ex stipulatu mihi non acquirit, sed convenitur..... ut actionem ex stipulatu cedat. Lege et adnotationem intus positam necessariam et lib. 23. tit. . . . cap. 46. et ultimam ibi adnotationem. Capite autem 79. tit. 1. lib. 43. quia procurator praesente domino stipulatus est, etiam Marcellus ex stipulatu actionem domino dedit: ipse enim, quia praesens est, stipulari videtur. Quaere et lib. . . . tit. 2. cap. ultimum necessarium et cap. eiusdem tit. 25. et 28. et lib. 23. tit. 1. cap. 23. et 46. et lib. 25. tit. 1. cap. 13. et lib. 57. tit. 1. cap. 14. them. 17. necessarium, et lib. 16. tit. 9. cap. penultimum, et lib. 53. tit. 1. cap. 53. 54. et 42.

Fideiussor³⁾, qui pignus a creditore emit⁴⁾, non est similis extraneo⁵⁾: nam si pecuniam debitam consecutus sit⁶⁾, reddit illud cum fructibus⁷⁾ mandati iudicio.

3) fideiussor] Haec antea discas.

Haec antea edoctus vide reliquum. Primus a me centum aureos mutuos samsit, quorum nomine Secundus fideiussit. Pignus quoque Primus dedit. Primus decessit. Heres eius offerre debitum cum usuris cessabat. Ad distractionem pignoris res pervenit. Fideiussor eius Secundus illud emit. Heres Primi postea debitum cum usuris fideiussori offerens, pignus cum fructibus inde perceptis recipere potest. Ac ne quis dicat: atqui dicitur, ei, qui a creditore emit, debitum offerri non posse.

e) Ἰδεμ. Cod. Coisl. Decst apud Fabr. f) Sic Fabr. Cod. Coisl. κατὰ μανδάτου. g) Deesse videtur: πραγματοποιένον ὑπομημάτων ἰσχύει εἰς.